

Stopp menneskehandelen!

Dokumentstudie av
Utenriksdepartementets portefølje
på menneskehandel 2000-2010

Foto: G.M.B. Akash

Norad
Direktoratet for utviklingssamarbeid
Postboks 8034 Dep, 0030 OSLO
Ruseløkkveien 26, Oslo

Telefon: 22 24 20 30
Faks: 22 24 20 31

ISBN 978-82-7548-364-3
ISSN 1502-2528

Stopp menneskehandelen!

Dokumentstudie av Utenriksdepartementets portefølje på menneskehandel 2000-2010.

Del 2 i gjennomgangen av
Utenriksdepartementets
portefølje på menneskehandel

Innholdsfortegnelse:

Bakgrunn	3
Sammendrag	4
Innledning:	6
Politiske føringer:	8
Beskrivelse av dagens portefølje	9
Funn og analyser basert på utvalget	10
Erfaringer, trender og utvikling innen menneskehandel	14
Vedlegg 1. Kort oppsummering av det enkelte prosjektet i utvalget.	17
Vedlegg 2. Oppsummering av eksterne evalueringer/gjennomganger	27

Bakgrunn

Siden 2000 har Utenriksdepartementet¹ støttet prosjektet og programmer med formål om å bekjempe menneskehandel. Totalt er det bevilget og planlagt ca 252 millioner kroner til bekjempelse av menneskehandel i perioden 2000-2010². Den finansielle støtten er gitt i henhold til Regjeringens gjeldende interdepartementale handlingsplaner mot menneskehandel i perioden³ hvor Utenriksdepartementet har særlig ansvar for forebygging og reintegrering av ofre.

UD ba i januar 2008 Norad om å utføre en gjennomgang av innsatsen mot menneskehandel. Hovedformålet med gjennomgangen er å få kunnskap og dokumentasjon på hvilke resultater og erfaringer som har kommet ut av den UD finansierte menneskehandelsinnsatsen. Det var også et ønske å kombinere dette med å se UD's innsats i en større internasjonal sammenheng samt å utrede mer i dybden profilen på dagens prosjektportefølje på menneskehandel⁴.

Gjennomgangen er delt i deler som er utgitt som separate rapporter. Felles for de tre rapportene er fokuset på resultater og erfaringer fra arbeidet mot menneskehandel:

1. Utrygg trafikk – Kartlegging av internasjonale trender innen menneskehandel

Rapporten er en litteraturstudie som gir en innføring og oversikt over menneskehandelsproblematikken og tar for seg internasjonale trender og statistikk samt oppsummerer erfaringer fra arbeidet mot menneskehandel så langt.

2. Stopp menneskehandelen! Dokumentstudie av Utenriksdepartementets portefølje på menneskehandel 2003-2009.

Rapporten vurderer prosjektporteføljens totale profil spesielt i forhold til Regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel i perioden 2003-2009. Rapporten ser også på hva som er gjort av evalueringer og gjennomganger av norsk finansierte prosjekter og hvilke resultater disse kan vise til.

3. Shady Traffick. Review of the portfolio supported by the Norwegian Ministry for Foreign Affairs on combating trafficking in human beings.

Basert på de to foregående rapportene, som viste begrenset dokumentasjon av resultater og erfaringer, besluttet Norad å få utført en egen ekstern gjennomgang. Et utvalg prosjekter på Vest-Balkan er gjennomgått av Christian Michelsens Institutt. Gjennomgangen vurderer prosjektene men vekt på resultater, erfaringer og overføringsverdi til andre regioner.

Dette er rapport 2. Stopp menneskehandelen! Dokumentstudie av Utenriksdepartementets portefølje på menneskehandel 2000-2010.

¹ Inkluderer Norad og ambassadene

² UD's Årsrapport på menneskehandel 2007.

³ Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn 2003-2005, Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2005-2008,, Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2006-2009 "Stopp menneskehandelen"

⁴ Menneskehandel-prosjekter støttes over flere ulike budsjettposter og fra ulike seksjoner og ambassader.

Sammendrag

Utenriksdepartementet har bedt Norad om faglig bistand til å gjennomgå og analysere UD's (inkl Norad og ambassadene) menneskehandelsportefølje med vekt på resultatoppgåelse, læring og overføringsverdi. Oppdraget er delt i tre: 1) Oversikt over internasjonale trender og aktører på menneskehandel, 2) Dokumentstudie av utvalgte menneskehandelsprosjekter, 3) Eksterne gjennomganger/evalueringer av utvalgte prosjekter.

Denne rapporten er knyttet til Del 2, Dokumentstudie av utvalgte menneskehandelsprosjekter. Studien er avgrenset til *prosjektstøtten* av UD's menneskehandelsengasjement⁵. Prosjektene er vurdert opp mot UD's forpliktelser i hht regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel i perioden 2003-2009. Dokumentstudien bygger på en gjennomgang av søknader og rapporter på 25 av totalt ca 110 prosjekter⁶ med menneskehandel som hovedmål. På 8 av disse foreligger eksterne evalueringer eller gjennomganger. Beløpsmessig dekker imidlertid de 25 prosjektene 2/3 det totale beløpet bevilget og planlagt til menneskehandelsprosjekter i perioden 2003-2010.

Profil på norsk portefølje:

- Størst innsats mot Øst-Europa
- IOM er største enkeltpartner
- Flest tiltak innen menneskehandel som prostitusjon
- Flest tiltak rettet mot kvinner og barn
- Flest tiltak innen forebygging

Følgende områder er i liten grad dekket i porteføljen:

- Det amerikanske kontinentet
- Etterspørselssiden av menneskehandel
- Ulovlig organhandel
- Menn som målgruppe (ofre og brukere)

Resultater

Datagrunnlaget gir begrenset informasjon om oppnådde resultater på menneskehandel. Dokumentene er i stor grad aktivitetsfokuserede og ofte mangler indikatorer og utgangspunkt (baseline) for prosjektet. Mange av prosjektene er også støttet på ettårig basis noe som påvirker muligheten for å dokumentere langsiktige resultater.

Læring og erfaringer:

- Det er viktig med gode partnere og godt samarbeid med myndighetene
- Identifisering av ofre er en særlig utfordring
- Det er behov for mer kunnskap om tematikken
- Det er behov for økt fokus på rom-befolkningen, ytterligere spissing av sårbare grupper og samfunnsbasert omsorg

⁵ For fullstendig oversikt over UD's menneskehandelsengasjement henvises til UD's års rapport på menneskehandel 2007.

⁶ Totalt er det 191 avtaler i UD's prosjektliste, men der samme prosjektet er støttet over flere år er det regnet som ett prosjekt, derav totalt antall prosjekter på 110.

Konklusjon

Hovedkonklusjonen er at porteføljen i hovedsak meget godt dekker de forpliktelser Utenriksdepartementet har påtatt seg i henhold til Regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel. Ikke alle tema i handlingsplanene er like godt dekket, men dette må sees i sammenheng med at handlingsplanene selv heller ikke vektet og prioriterer mellom de ulike temaene som omhandles.

Når det gjelder dokumentasjon av resultater og erfaringer er datamaterialet til grunn for denne rapporten mangelfullt. Datamaterialet var i hovedsak søknader og rapporter og disse hadde i stor grad fokus på gjennomførte aktiviteter og lite på faktiske endringer og resultater. I tillegg er det gjennomgått åtte evalueringer og gjennomganger. Evalueringene er av varierende kvalitet og kun i et fåtall av evalueringene fremkommer erfaringer og læring som er spesifikt for menneskehandel. For å få økt kunnskap om resultater og erfaringer fra menneskehandelsarbeidet er det derfor behov for å iverksette en egen ekstern gjennomgang med fokus på dette.

Innledning:

Denne rapporten er en dokumentstudie av utvalgte menneskehandelsprosjekter. Studien er avgrenset til UD's prosjektstøtte og dekker således ikke hele UD's menneskehandelsengasjement. For full oversikt over UD's menneskehandelsengasjement henvises til UD's årsrapport på menneskehandel 2007.

Formålet med dokumentstudien er å beskrive dagens portefølje i forhold til:

- Regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel i perioden 2003-2009.
- Total profil (fordeling mellom tiltak innen forebygging, beskyttelse, straffeforfølgning, ulike former for menneskehandel, geografisk fordeling)
- Oppnådde resultater, erfaringer og overføringsverdier
- Identifisere og gjennomgå evalueringer/gjennomganger av prosjekter/programmer
- Identifisere prosjekter for mer omfattende ekstern evaluering (del 3)

Metode

Denne rapporten bygger på en dokumentstudie av et utvalg menneskehandelsprosjekter finansiert og planlagt finansiert av UD, Norad og norske ambassader i perioden 2000-2010. Gjennomgangen har lagt UD's liste fra 2007 over prosjekter med *menneskehandel som hovedmål* til grunn, og gjort et utvalg etter følgende kriterier:

- I hovedsak prosjekter støttet i to år eller mer, total støtte over 1 million kroner. (Det er gjort noen unntak fra dette for å få tilstrekkelig antall prosjekter fra alle seksjoner)
- oppstart senest 2006
- Geografisk spredning
- Spredning i type partner (INGO, norsk NGO, FN-organisasjon)
- Spredning i hvem som har støttet prosjektet (ambassader, ulike UD seksjoner, Norad)
- Der det er utført gjennomganger i regi av UD eller partner

Utelatt fra utvalget er støtte til studier, seminarer, konferanser etc. Dokumentstudien bygger på en gjennomgang av søknader og rapporter på 25 av totalt ca 110 prosjekter. På åtte av disse foreligger eksterne evalueringer eller gjennomganger. Beløpsmessig dekker imidlertid de 25 prosjektene 2/3 det totale beløpet bevilget og planlagt til menneskehandelsprosjekter i perioden 2000-2010.

Denne dokumentstudien bygger i hovedsak på gjennomgang av søknader og rapporter tilgjengelig i UD's arkiver. Det er i tillegg avholdt møter med de ulike seksjonene i UD. På disse møtene ble utvalg av prosjekter kvalitetssikret og i tillegg ble det diskutert seksjonens mer overordede innfallsvinkel til menneskehandel.

Det er også avholdt møter eller samtaler med Care Norge, Redd Barna, Kirkens Nødhjelp og IOM i Oslo. På disse møtene var hovedfokus erfaringer og resultater knyttet til organisasjonenes menneskehandelsprosjekter.

Det er videre gjennomgått åtte gjennomganger/evaluering av enkeltprosjekter i porteføljen. Gjennomgangene/evalueringene er utført av eksterne konsulenter og i hovedsak initiert av organisasjonene selv.

Metodiske utfordringer/begrensninger ved kildematerialet:

Ulikheter i forvaltningspraksis

Menneskehandelstiltakene forvaltes av tre ulike seksjoner i UD, Seksjon for Vest-Balkan, Seksjon for globale sikkerhetsspørsmål og SUS-landene og Seksjon for Menneskerettigheter og Demokrati. Videre støtter Norad noen prosjekter innen menneskehandel via sine samarbeidsavtaler med norske frivillige organisasjoner. Menneskehandelstiltak støttes også av ambassadene i Nigeria, Kenya, Malawi, Mosambik, Sør-Afrika, Bangladesh, Thailand og Indonesia.

Vest-Balkan-seksjonen har den største porteføljen. Vest-Balkan støtter et bredt antall partnere inklusive norske NGOer. Vest-Balkan støtter også ofte noe mer avgrensede og målrettede prosjekter som f.eks drift av kriesenter og tjenester mot prostitusjonsofre. Ambassadene, Seksjon for MR og demokrati og Seksjon for Global sikkerhet og SUS landene støtter i hovedsak store aktører som IOM og FN-organisasjoner i mer omfattende helhetlige programmer som innebærer tiltak både innen beskyttelse, forebygging og straffeforfølgelse og som ikke er spesifisert på type menneskehandel. Norads støtte til menneskehandel er del av større samarbeidsavtaler som ofte omfatter mange land og mange ulike tematiske programmer og hvor menneskehandelsprosjektet ofte er del av et mer overordnet program som "Vold mot kvinner" eller "Beskyttelse av barn".

Søknader/fremdriftsrapporter

Tilgjengelig dokumentasjon er i hovedsak søknader og rapporter fra tilskuddsmottaker samt beslutningsdokumenter og kontrakter. Dokumentene er beskrivende og lite analytiske og refererer i liten grad til erfaringer, utvikling og læring.

Resultater

Datagrunnlaget for denne dokumentstudien har store svakheter når det gjelder å dokumentere oppnådde resultater.

Støtten gitt av UD's seksjoner er i hovedsak gitt som ettårig støtte, noe som medfører begrenset mulighet dokumentasjon av resultater på brukereffektnivå (outcome). Dette gjelder også selv om prosjektet er støttet flere år på rad. At mye av støtten gis på ettårig basis påvirker den langsiktige planleggingen av prosjektet. Det er sjeldent mulig å dokumentere resultater på overordnet nivå (outcome og impact) etter bare ett år. Både søknader og rapporter blir derfor vært aktivitetsbasert og det er ikke definert målbare langsiktige mål. Også der avtaler er flerårige i utgangspunktet (støttet av ambassadene) er de tilgjengelige rapportene årlige fremdriftsrapporter med fokus på gjennomførte aktiviteter.

Gjennomgående er det et problem at prosjektene ikke refererer til et utgangspunkt (baseline) for prosjektet, og dermed er det heller ikke mulig å dokumentere hvilken endring prosjektet har oppnådd i løpet av en gitt periode når man ikke har dokumentert status da prosjektet startet.

Mange av prosjektene har målsetninger som "reduere", "bekjempe", "styrke" etc. Denne typen målsetninger krever langsiktig planlegging og tydelige indikatorer, noe som ofte mangler i prosjektbeskrivelsene.

Politiske føringer:

I følge Palermoprotokollen artikkel 3 kjennetegnes menneskehandel ved at en person får kontroll over en annen ved hjelp av ulike former for vold, trusler, tvang, forledelse eller misbruk av sårbar situasjon. Denne kontrollen utnyttes slik at personen må utføre prostitusjon, tvangsarbeid, fjerne sine organer eller andre former for tjenester og arbeid.

Siden 2003 har regjeringen kommet med tre handlingsplaner for menneskehandel. Alle de tre handlingsplanene legger Palermo-protokollen og dens definisjon av menneskehandel til grunn.

Kort om de siste års handlingsplaner:

Regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner og barn 2003-2005, legger vekt på beskyttelse og hjelp til ofrene for menneskehandel, å forhindre rekruttering gjennom økt kunnskap, forebygge gjennom å begrense etterspørselen, styrke arbeidet med å avdekke og straffeforfølge bakmenn, styrke kunnskap og samarbeid. Handlingsplanen fokuserer eksplisitt på kvinner og barn og prostitusjonsformen av menneskehandel.

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2005-2008, legger vekt på å forebygge gjennom å begrense rekruttering og etterspørsel, bedre beskyttelse av ofre, avdekke og straffeforfølge bakmenn, økt kunnskap og tverrfaglig samarbeid og styrke internasjonalt rammeverk og samarbeid. Viktigste endring i forhold til forrige handlingsplan er at det ikke lenger bare fokuseres på kvinner og barn som målgruppe, men fortsatt er det hovedvekt på prostitusjonsformen av menneskehandel.

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2006-2009 "Stopp menneskehandelen" inkludere alle former for menneskehandel; utnytting i prostitusjon, tvangsarbeid, illegal handel med organer. Handlingsplanen er interdepartemental og UD har særlig ansvar for tiltak innen:

- Forebygging (å redusere rekruttering i opprinnelsesland),
- Reetablering, beskytte
- Styrke kunnskap og tverrfaglig samarbeid (samarbeid myndigheter/NGOer),
- Barn fremheves som særlig viktig målgruppe.
- Internasjonalt rammeverk og samarbeid skal styrkes.

Handlingsplanen vektet eller prioriterer ikke mellom de ulike hovedmålene og tiltakene.

St.prp 1. (2007-2008)

Menneskehandel omtales som et viktig innsatsområde i St.prp 1. (2007-2008). Regjeringen vil legge spesiell vekt på tiltak som kan hindre rekruttering av nye ofre i opprinnelsesland. Bistand til og beskyttelse av ofre er også sentrale tiltak, herunder retur og reintegreringstiltak i hjemlandet. Europarådet, OSSE og UNODC nevnes som særlig viktige samarbeidspartnere og Asia, Balkan, Sør-Kaukasus og Sentral-Asia nevnes som særlig viktige geografiske områder. Menneskehandel omtales ikke eksplisitt under omtalen av Gap-bevilgningen eller humanitærbistand. Her vektlegges imidlertid beskyttelse av sårbare grupper og menneskerettigheter generelt.

Seksjonsvise fordelingsnotater/ambassadenes virksomhetsplaner

Hver avdeling i UD utarbeider årlige fordelingsnotater med overordnede føringer og prioriteringer for året:

Vest-Balkan-seksjonen er den av seksjonene med størst fokus på menneskehandel. For 2008 vil seksjonen redusere støtten til krisesentre og heller prioritere kapasitetsbygging innen det offentlige og i regionalt samarbeid. Innretningen på støtten forøvrig skal rettes inn mot forebyggende tiltak blant marginale og utsatte grupper, som f.eks. rom-befolkningen. Prioriterte land er Kosovo og Albania. Sysselsettingstiltak rettet mot kvinner fremheves som viktig tiltak for bekjempelse av menneskehandel og for likestilling generelt.

Seksjon for Global sikkerhet, Russland og SUS landene knytter menneskehandelstiltakene i hovedsak til temaet kvinner og likestilling herunder kjønnsroller generelt, sysselsetting og vold mot kvinner.

Seksjon for Menneskerettigheter og Demokrati har ikke omtalt menneskehandel eksplisitt i sitt fordelingsnotat for 2008. Det planlegges ingen ytterligere støtte til menneskehandelstiltak i 2008 utover at noen av de pågående prosjektene har fått innvilget å overføre ubrukte midler fra 2007. Menneskehandel er tema i menneskerettighets-dialogene.

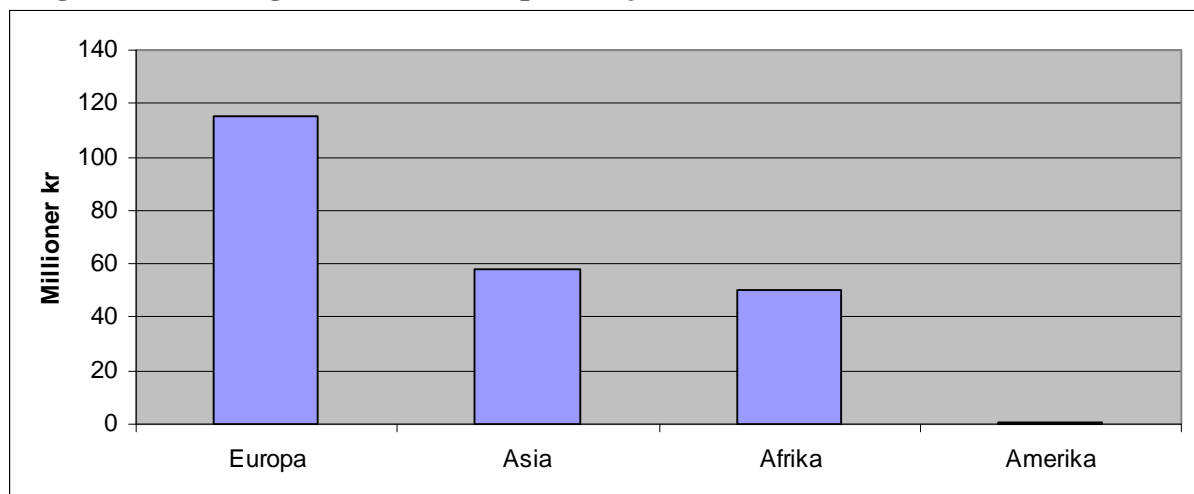
Menneskehandel er ikke nevnt eksplisitt i Norads retningslinjer for støtte til frivillige organisasjoner og heller ikke nevnt i Norads interne prioriteringsnotat. Menneskehandelstiltakene støttes etter initiativ fra søkerorganisasjon.

Menneskehandel er ikke omtalt i ambassadenes årlige virksomhetsplaner, men gjennomgående prioriteres fokus på menneskerettigheter generelt og spesielt i forhold til kvinners rettigheter.

Beskrivelse av dagens portefølje

I perioden 2000-2010 har Utenriksdepartementet (inkludert ambassadene og Norad) støttet eller planlegger støtte til 110 prosjekter (192 årlige avtaler). Totalt beløp for perioden er 252 000 000 kr.⁷

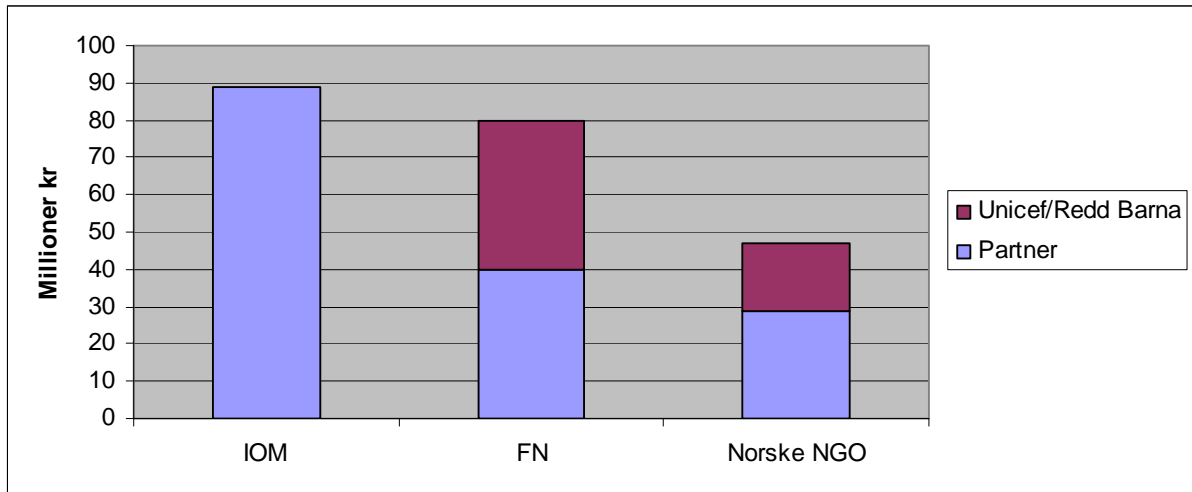
Geografisk fordeling 2003-2010, (hele porteføljen)

⁷ UDs Årsrapport 2007, Utenriksdepartementets tiltak mot menneskehandel under Regjeringens handlingsplan.

Europa er den regionen som mottar klart mest penger med 115,3 millioner kroner (52%) av totalt beløp for perioden. Bosnia/Herzegovina er det enkeltlandet som mottar mest penger med 31,7 millioner av bevilgningene (14%) Andre store land er Albania og Makedonia. Asia har 58,8 millioner (26,7%) og Afrika 47,9 millioner (21,7%) av totalt beløp. I Afrika utgjør IOMs SACTAP i Sør Afrika nesten 30 millioner av de 47,9 millionene.

Viktigste partnere, (hele porteføljen)

Største enkeltpartner er IOM med ca 89 millioner kr totalt.

Samlet gis det 78,9 mill til FN-organisasjoner hvorav ca 40 millioner til UNICEF.

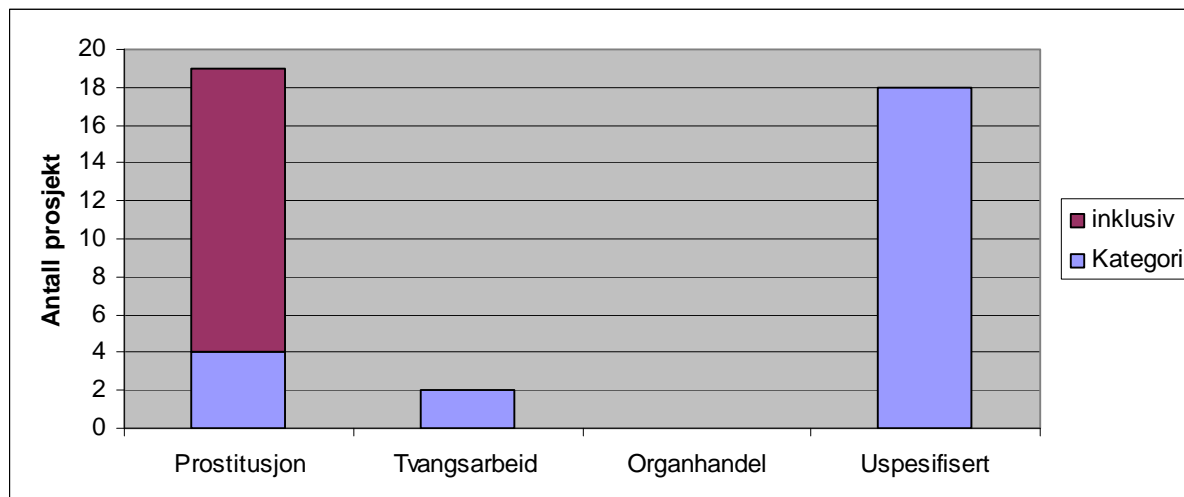
Samlet gis det 46,7 mill kroner til norske NGOer, hvorav 18 mill til Redd Barna som største norske aktør. Flere av aktørene har menneskehandelstiltakene som en del av sitt arbeid innenfor større og mer overordnede programmer som "Kjønnsbasert vold" eller "Barns beskyttelse".

Funn og analyser basert på utvalget

Årsaker til menneskehandel

Gjennomgående i prosjektdokumentene forklares årsaker til menneskehandel med samfunnsmessige forhold som fattigdom i opprinnelseslandet, arbeidsløshet og sosial ekskludering av utsatte grupper. Ofte knyttes årsaker til menneskehandel til kvinners status i samfunnet herunder omfang av vold og diskriminering av kvinner, noe som underbygger et syn på kvinner som noe som kan kjøpes og selges. Rom-befolkningen trekkes frem som en særlig sårbar folkegruppe. Barn og unge fra dysfunksjonelle og sårbare familier trekkes frem som en risikogruppe.

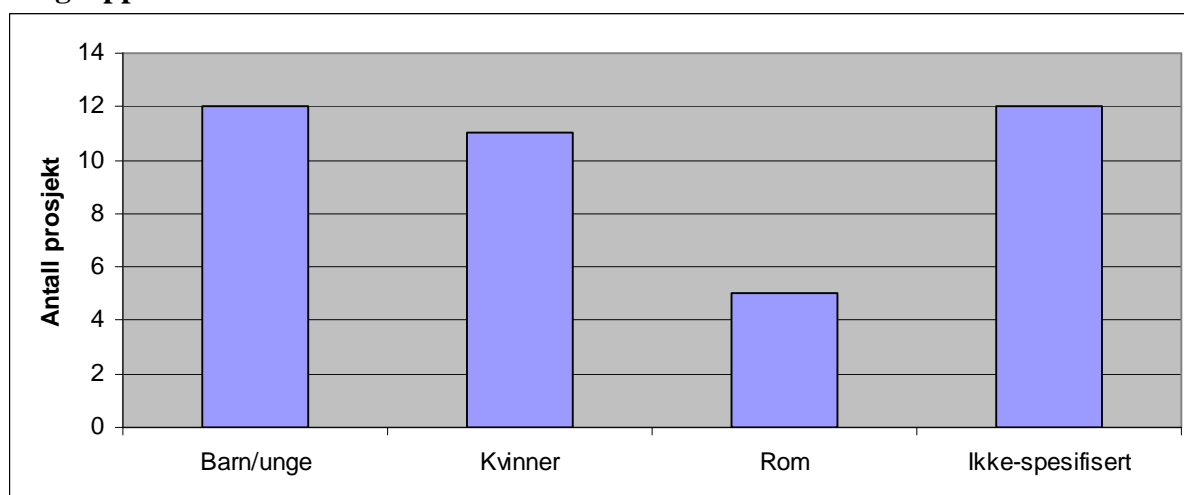
Former for menneskehandel⁸:

Av de 25 prosjektene har fire definert rent prostitusjonsfokus og i tillegg har 15 prosjekter inkludert fokus på prostitusjon. Kun to prosjekter har spesifikt fokus på tvangsarbeid, begge i regi av IOM. Ingen prosjekter nevner organhandel, mens 18 prosjekter er på overordnet nivå og ikke spesifiserer hvilken kategori menneskehandel prosjektet retter seg mot.

Porteføljen har med andre ord hovedvekt på prostitusjonsdelen av menneskehandel. Dette er den mest kjente og omtalte formen for menneskehandel. Handlingsplanen nevner alle tre former for menneskehandel, men prioriterer ikke mellom dem. UNODCs "Global Patterns" viser at hovedvekten av rapporterte tilfeller på menneskehandel er innen prostitusjon. Det er imidlertid grunn til å tro at det er stor underreportering på tvangsarbeid og de fleste partnere melder om store utfordringer i forhold til å finne og identifisere ofre for menneskehandel.

Målgruppe⁹

⁸ Prosjekter som omhandler flere typer menneskehandel er tatt med i flere kolonner

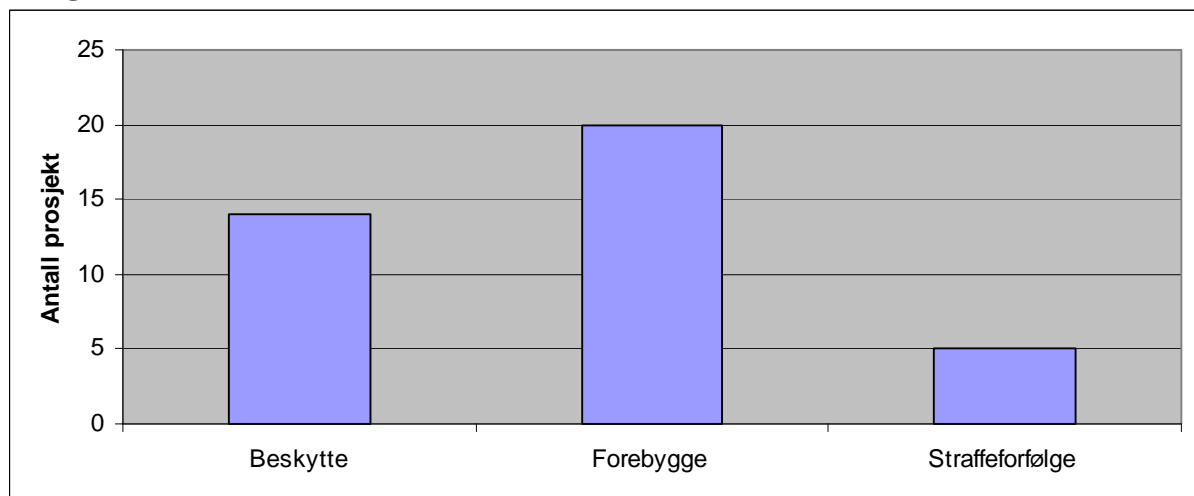
⁹ Prosjekter som retter seg mot flere målgrupper er tatt med i flere kolonner

12 prosjekter har barn/unge som målgruppe, 11 har kvinner som målgruppe, fem inkluderer tiltak mot rom-befolkningen mens 12 prosjekter ikke spesifiserer målgruppen i henhold til kjønn og alder.

Handlingsplanene fremhever barn som særlig viktig målgruppe. Bekjempelse av handel med barn er også en av prioriteringene i Regjeringens Barnestrategi "Tre milliarder grunner" fra 2006.

Rom-befolkningen er skilt ut som egen målgruppe da det den siste tiden har vært særlig fokus på denne folkegruppens sårbarhet for å bli utsatt for menneskehandel.

Kategorier av tiltak¹⁰

14 prosjekter har tiltak innen beskyttelse av ofre, 20 retter seg mot forebygging mens fem inkluderer tiltak mot straffeforfølgelse. Typiske aktiviteter under forebyggende tiltak er bevisstgjøringskampanjer, opplæringstiltak mot ulike målgrupper, styrke lokale partnere, informasjonsmateriell, yrkesopplæring og alternative inntektskilder. Av beskyttelsesaktiviteter er krisesenter og trygge bosteder, krisetelefoner, ulike former for behandling av ofrene de vanligste. Opplæring av politi, grensepersonell, rettsvesen, arbeid for innføring av nasjonale lover, vitnebeskyttelse kommer inn under kategorien straffeforfølgelse.

Prosjekter finansiert av seksjonene i UD har hovedvekt på prostitusjonsdelen av menneskehandel og er i hovedsak mer avgrensede tiltak med hovedvekt på forebygging evt. i kombinasjon med beskyttelse av ofre. Det er stor variasjon i målgruppen for forebyggingstiltakene, men med en hovedvekt på potensielle ofre og igjen kvinner og jenter. I tillegg retter de forebyggende tiltakene seg mot politikere og myndigheter, diplomater og visumansatte, politi og grensepersonell, journalister, med mer. Staffeforfølgelse av overgripere knyttes i hovedsak til beskyttelse av ofre og beskyttelse av vitner.

Ambassadene støtter i hovedsak langsiktige (treårige) helhetlige prosjekter som omfatter både forebygging, beskyttelse og straffeforfølgelse. Prosjektene dekker alle former for menneskehandel men har et større fokus på tvangsarbeid enn prosjektene i Øst-Europa.

I henhold til gjeldende handlingsplan skal UD også støtte opp under prosjekter som fremmer samarbeid og økt kunnskap. Samarbeid mellom myndigheter og sivilt samfunn fremheves

¹⁰ Prosjekter som omhandler flere kategorier tiltak er tatt med i flere kolonner

spesielt, det samme gjør samarbeid på tvers av landegrenser (regionalt samarbeid). Så å si alle prosjekter viser til et bredt samarbeid med ulike typer partnere; fra NGOer, myndigheter, FN-organisasjoner. Ambassadene støtter regionale programmer i større grad enn UD's seksjoner.

Porteføljen har gjennomgående tydelige referanser til internasjonale normverk, i hovedsak Palermo-protokollen, men også Barnekonvensjonen og Kvinnekonvensjonen. I tillegg refereres det i stor grad til regionale protokoller (særlig Europarådes konvensjon) og nasjonal lovgivning og handlingsplaner for bekjempelse av fattigdom.

Dekket i liten grad i porteføljen

I henhold til utvalget av prosjekter som er gjort, dekker porteføljen godt UD's forpliktelser på menneskehandel. Noen områder er imidlertid identifisert som mindre dekket:

Geografi, få prosjekter på det amerikanske kontinentet

Det er kun veldig få tiltak på det amerikanske kontinentet til tross for at menneskehandel er et stort problem også her.

Type tiltak, få prosjekter mot etterspørselssiden

Forebyggende tiltak fokuserer i stor grad på potensielle ofre, og det er lite fokus på hvem som etterspør og kjøper tjenester fra menneskehandels ofre. I henhold til handlingsplanen er det særlig Barne- og likestillingsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet som har ansvar for tiltak mot etterspørsel, men siden mange av UD's prosjekter foregår i land som også er mottakerland for menneskehandels ofre, bør det være potensiale for at også UD kan gjøre mer på dette området.

Former for menneskehandel – lite fokus på ulovlig organhandel og på tvangsarbeid

Porteføljen fokuserer på prostitusjon, særlig i forhold til kvinner og barn og her avviker ikke Norge fra hva andre givere som f.eks Sida gjør på menneskehandel. Handlingsplanen omhandler imidlertid også menneskehandel som tvangsarbeid og ulovlig organhandel.

Få prosjekter har menn som målgruppe

Menn som er direkte involvert i menneskehandel synes å være underrepresentert som målgruppe. Menn er både ofre, særlig for tvangsarbeid, men også for prostitusjon. Menn bør også være målgruppe for forebyggende tiltak rettet mot brukere av menneskehandels ofre, dvs. som kjøpere av seksuelle tjenester. I den grad menn nevnes som målgruppe i tiltakene er det i kraft av sitt yrke (diplomat, grensevakt, politi osv) og ikke som individ.

Manglende helhetlig tilnærming og referanser til andre sektorer.

Menneskehandel er et komplekst tema som griper inn i mange andre utviklingstematiske områder. Det er allikevel en generell mangel i porteføljen på relasjoner til andre sektorer i utviklingsarbeidet:

- særlig påfallende er det at ingen nevner **hiv/aids** gitt det store fokuset på prostitusjon –
- ingen knytter menneskehandel generelt til **seksuell og reproduktiv helse og rettigheter**
- ingen prosjekter er knyttet til **humanitær bistand** som ved naturkatastrofer eller akutte kriser som erfaringsmessig gjør store grupper sårbare for menneskehandel, ingen fokuserer på flyktninger som en sårbar gruppe
- ingen fokuserer på **funksjonshemmede** som sårbar gruppe
- ingen tiltak er rettet mot **pengestrømmene** knyttet til menneskehandel.

Erfaringer, trender og utvikling innen menneskehandel

Prosjektdokumentene gir begrenset informasjon om hvilke erfaringer som organisasjonene har gjort gjennom sitt arbeid med menneskehandel. Noe av dette kan skyldes at søknader og rapporter må følge fastsatte skjema. Det problematiseres i liten grad rundt sentrale problemstillinger som f.eks at mange ofre rekrutteres av nær familie, kjærester etc. og hva dette betyr for reintegrering og ikke minst beskyttelse når de kommer tilbake. Samtalene med organisasjonene viser at det finnes mye mer erfaring i organisasjonene enn det som fremkommer i søknadene og rapportene, men ofte er ikke denne erfaringen systematisert og dokumentert.

Tross de begrensninger datagrunnlaget har, gir gjennomgangen av prosjektdokumentene følgende inntrykk av trender og utvikling innen menneskehandel:

- Mer fokus på rom-befolkningen og økt bevissthet om denne gruppens særlige sårbarhet (gjelder kun Europa-porteføljen)
- Mer fokus på deltakelse fra målgruppen
- Mer fokus på samfunnsbaserte tjenester, utadrettet virksomhet
- Samarbeid med familien til ofrene ved reintegrering
- Aldersspesifikke tiltak (barn)
- Nedgang i antall registrerte ofre i Europa
- Endringer i menneskehandelsruter, flere som reiser med lovlige reisedokumenter
- Gutter selges til prostitusjon

Erfaringer og læring på bakgrunn av evalueringsrapportene

På åtte av de norskstøttede prosjektene foreligger eksterne evalueringer eller gjennomganger. Oppsummering av den enkelte evaluering ligger i vedlegg 2. Det er blanding av evalueringer, gjennomganger, midtveisgjennomganger/evalueringer, alle utført av eksterne konsulenter, i hovedsak lokale konsulenter.

Evalueringene er av varierende kvalitet. I et fåtall av evalueringene fremkommer erfaringer og læring som er spesifikt for menneskehandel. Dette skyldes flere forhold:

Prosjektene er svært ulike i både form og innhold. Noen prosjekter er mindre avgrensede tiltak mot en spesifikk målgruppe, mens andre er større regionale programmer på overordnet nivå. Dette gjør det vanskelig å trekke ut felles lærdom og overføringsverdi av datamaterialet.

Arbeidet mot menneskehandel har mange likhetstrekk med annet arbeid både innen menneskerettigheter og innen utviklingsarbeid generelt. Rettighetsarbeid og talsmannsarbeid foregår i forhold til et bredt spekter av tema. Beskyttelsestiltak, bevisstgjøringskampanjer, holdningsendringer er sentrale tiltak mot alle typer brudd på menneskerettighetene.

De fleste prosjektene, særlig innenfor forebygging, innebærer mer generelle tiltak for fattigdomsreduksjon. Eksempler på dette er ulike former for inntektsbringende arbeid og styrking av lokal partner. Dette er igjen relevante tiltak for mange typer prosjekter med ulike formål, ikke bare menneskehandelsprosjekter.

Erfaringene som gjennomgangen av evalueringene peker på er derfor i stor grad universale erfaringer for rettighetsarbeid og fattigdomsbekjempelse generelt:

Samarbeid med myndighetene

Viktigheten av å ha et aktivt og godt samarbeid med myndighetene fremheves som en særlig suksessfaktor i mange menneskehandelsprosjekt. Myndighetene har ansvaret for oppfølging av internasjonale forpliktelser, lovverk og nasjonale handlingsplaner. Myndighetene legger rammen for arbeidet ved selv å prioritere problemet og dette påvirker sterkt andre aktørers handlingsrom. CARE nevner for eksempel at arbeidet mot menneskehandel er svært vanskelig i Montenegro hvor myndighetene i praksis benekter problemet. Samarbeid med myndighetene er også viktig fordi disse står for det nasjonale serviceapparatet som f.eks barnevernet. Siden menneskehandel innebærer forflytning, ofte over landegrensener er regionalt samarbeid viktig.

Fokusere på de mest sårbare

Svært mange prosjekter retter seg mot sårbare grupper. Redd Barna påpeker viktigheten av å spisse arbeidet ytterligere. Innenfor de sårbare gruppene finnes enda mer sårbare barn. Redd Barnas studie fra 2007 "Children speak out!" viser at menneskehandel ikke bare kan forklares i samfunnsmessige forhold til fattigdom og arbeidsløshet. De fleste fattige blir ikke ofre for menneskehandel. Individuelle forhold er med på å avgjøre hvem som blir ofre eller ikke. Tillitsbygging overfor disse barna er derfor særlig viktig. Redd Barna har gode erfaringer med bruk av barn og ungdom som oppsøkende agenter. Barn får lettere tillit til andre barn enn til voksne. I områder med mye migrasjon (lovlig og ulovlig) blir barn av migrerte foreldre også en egen sårbar gruppe.

Økt bruk av samfunnsbasert omsorg og utadrettet virksomhet.

Flere forhold gjør at økt fokus på lokalsamfunnet og samfunnsbasert omsorg er viktig. I en del land har barn som er ofre for menneskehandel vokst opp på dysfunksjonelle institusjoner. Styrking og forbedring av offentlige barnevernsinstitusjoner er viktige tiltak, men i tillegg er oppsøkende virksomhet viktig og nødvendig for ofre som ikke vil bo på institusjon igjen. Mange ofre for menneskehandel blir også stigmatisert i lokalsamfunnet og bekjempelse av stigma innebærer aktivt arbeid overfor familie og lokalsamfunn. I forhold til langsiktig integrering er arbeid med familie og nærmiljøet særlig sentralt.

Identifisering av ofre er vanskelig

Vanskeligheter med å identifisere ofrene for menneskehandel er et gjennomgående tema. Menneskehandel innebærer forflytning av personer, ofte over landegrensener, og ofte knyttet til organisert kriminalitet. Dette vanskeliggjør identifiseringen. Sterk stigmatisering av ofrene gjør at personer utsatt for menneskehandel selv ikke vil identifisere seg som eller tilkjennegi at de er ofre. Flere partnere vektlegger derfor å ha en bred tilnærming mot alle typer overgrep inklusiv menneskehandel, men ikke kun spesifikt på menneskehandel.

Helhetlig tilnærming

Som nevnt over, griper menneskehandel inn i mange andre former for utviklingstiltak. Menneskehandel henger sammen med andre samfunnsproblemer og det å ha en bred og helhetlig tilnærming fremheves som viktig. Generelle tiltak mot fattigdom, herunder yrkesopplæring, mikrokreditt osv er med på å bekjempe fattigdom og menneskehandel. Styrke kvinners stilling (ofte gjennom yrkesopplæring og mikrokreditt) er også med på å bekjempe menneskehandel.

Behov for mer kunnskap

Det etterlyses mer forskning på utvalgte områder, eksempelvis risikofaktorer og komparative studier av ulike spesifikke menneskehandelstiltak. Eksempler på dette er Redd Barnas Children speak out!¹¹ og FAFOs "Leaving the past behind"¹²

Gode partnere

Viktigheten av gode partnere for gjennomføring og bærekraft fremheves ofte, og kapasitetsbygging av partner er et sentralt tiltak i mange av prosjektene. Mange evalueringer peker på organisasjonsmessige svakheter, mangel på strategier/strategisk tilnærming og formalisering av verktøy.

Konklusjon

I henhold til Regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel har UD særlig ansvar for tiltak innen forebygging, reetablering og beskyttelse. Barn fremheves som særlig viktig målgruppe. Denne gjennomgangen har vist at UD's portefølje på menneskehandel har hovedvekt på forebygging og beskyttelse og reintegrering av ofre. Kvinner og barn utgjør majoriteten av målgruppen og de fleste tiltakene retter seg mot prostitusjonsformen av menneskehandel. Hovedkonklusjonen er derfor at UD's portefølje i hovedsak dekker meget godt de forpliktelser Utenriksdepartementet har påtatt seg i henhold til handlingsplanene mot menneskehandel i perioden 2003-2010. Noen forhold er imidlertid identifisert som mindre godt dekket, blant annet gjelder dette ulovlig organhandel og menn som ofre for menneskehandel.

Når det gjelder dokumentasjon av resultater og erfaringer er datamaterialet til grunn for denne rapporten mangelfullt. Datamaterialet var i hovedsak søknader og rapporter og disse hadde i stor grad fokus på gjennomførte aktiviteter og lite på faktiske endringer og resultater. I tillegg er det gjennomgått åtte evalueringer og gjennomganger. Evalueringene er av varierende kvalitet og kun i et fåtall av evalueringene fremkommer erfaringer og læring som er spesifikt for menneskehandel. For å få økt kunnskap om resultater og erfaringer fra menneskehandelsarbeidet er det derfor behov for å iverksette en egen ekstern gjennomgang med fokus på dette.

¹¹ Children Speak out! Trafficking Risk and Resilience in Southeast Europe. Save the Children 2007

¹² Brunovskis m.fl (2007) Leaving the Past Behind? When victims of trafficking decline assistance, FAFO

Vedlegg 1. Kort oppsummering av det enkelte prosjektet i utvalget.

Ved valg av prosjekter er UD's prosjektlister fra 2007 over prosjekter med menneskehandel som hovedmål lagt til grunn¹³.

Presentasjonen av prosjektene er kortfattet og stikkordsmessig med vekt på hovedkategoriene omtalt i rapporten. Presentasjonen er ikke ment å være en fullstendig beskrivelse av det enkelte prosjekt. I presentasjonen av prosjektene er det lagt vekt på følgende:

- Relevans og referanse til Norges handlingsplanen på menneskehandel
- Referanse til internasjonale og regionale normverk
- Referanse til nasjonale lovverk
- Samarbeid med andre aktører (inkl regionalt samarbeid)
- Type tiltak, aktiviteter, erfaringer og overføringsverdi

Vest-Balkan seksjonen, UD

Albania – Shelter for Trafficked Women and Girls and Those at Risk (2040412, 2050046, 2060217) Kirkens Nødhjelp, 2004-2008 – totalt NOK 3 688 778.

Overordnet mål: Redusere antall jenter og kvinner involvert i menneskehandel generelt og økt antall ofre for menneskehandel skal reintegreres til sitt lokalsamfunn.

Delmål: beskyttelse/krisesenter/repatriering for offer, åpne krisesenter i nærhet av familie, tett samarbeid med familien, forebyggende arbeid/informasjon/inntektsgivende tiltak, utdanning, reintegrere kvinner til et normalt liv, fortsette samarbeid med myndighetene, deltakelse i arbeidsgruppe på bekjempelse av menneskehandel

Målgruppe: Barn/kvinner utsatt for menneskehandel og prostitusjon. Familier påvirket av menneskehandel, myndighetene.

Aktiviteter: Drift av krisesenter, utdanning, yrkesopplæring, arbeidsmarkedstiltak, entreprenerskap, helsetjenester, juridisk veiledning, identitetskort, beskyttelse av vitner, kulturelle aktiviteter,

Annet: Referer til internasjonale normverk (Palermoprotokollen), og den norske handlingsplanen om bekjempelse av menneskehandel. Deltar i regionalt samarbeid, samarbeid med andre sentrale aktører på menneskehandel.

Ekstern gjennomgang planlagt sommer 2008. Besøkt av UD ved flere anledninger med positivt inntrykk.

Kroatia – Counter-trafficking Community Mobilization Project (2040012, 2050349, 2060373, 2070254) Care Norge, 2005-2007 totalt NOK 3 742 768.

Overordnet mål: forebygge menneskehandel blant unge og kvinner ved å styrke nasjonale NGOer

Delmål: styrke PETRA nettverket

Målgruppe: organisasjoner som jobber for kvinner utsatt for prostitusjon/menneskehandel

Aktiviteter: kapasitetsbygging av lokale NGOer medlemmer av PETRA gjennom opplæring i MR/likestilling, bevisstgjøring om menneskehandel, konferanser, lobby/talsmannsarbeid, mediakampanjer

Annet: Samarbeid med myndighetene og Governmental Office of Human Rights

¹³ I presentasjonen av prosjektene er det på enkelte prosjekter noe avvik i totalt beløp for hele prosjektperioden sammenliknet med prosjektlister (Vedlegg 3). Dette skyldes i hovedsak avvik mellom planlagt og faktisk forbruk av økonomiske midler.

Refererer til relevante menneskerettighetskonvensjoner, FNs sikkerhetsresolusjon 1325, Palermoprotokollen, nasjonale instanser som National Committee for the Suppression of Trafficking in Persons, National Plan, juridisk rammeverk for assistanse og beskyttelse av ofre. Besøkt av UD i 2005
Evaluert i 2007

Montenegro – Anti-trafficking Community Mobilisation Project (2040204, 2060182, 2070354) Care Norge, 2004-2007 totalt NOK 2 900 000

Overordnet mål: øke bevisstheten om kvinnelig slavehandel,

Delmål: styrke lokale NGOer

Aktiviteter: seminarer, mediekampanjer rettet mot styresmakter, psykisk støtte og rettshjelp til ofre, talsmannsarbeid for rettigheter. Nasjonal opplæringskampanje av rettsvesenet.

Annet: Samarbeider med nasjonal koordinator på menneskehandel, Samarbeider regionalt med OSSE, FN, Redd Barna, lokale rom-organisasjoner

Evaluert i 2007

Makedonia – Preventing Irregular Migration and Human Trafficking in Roma Communities through Vocational Training and Skills Development Activities (2060072, 2070339) IOM

2006-2007 NOK 1 030 000

Overordnet mål: forebygge menneskehandel og ulovlig migrasjon av rom-befolkningen

Delmål: Styrke økonomisk og sosial situasjon for utsatte grupper (definert etter inntekt, enslig forsørger etc). Bevisstgjøring blant rom-befolkningen ang faren for menneskehandel.

Målgruppe: sårbare grupper innen rom-befolkningen, både menn og kvinner, Omhandler menneskehandel generelt (ikke presisert i forhold til type menneskehandel som f.eks prostitusjon)

Aktiviteter: Yrkesopplæring, skape arbeidsplasser, oppfølging og konsultasjoner av personer som deltar i prosjektet

Makedonia – Trafficked Women and Children in Macedonia/Assistance for the protection Return and Reintegration of Trafficked Women and Children in Macedonia. (2020644, 2050041) IOM 2002-2005 Totalt NOK 2 098 850

Overordnet mål: Beskytte og reintegrere ofre for menneskehandel

Målgruppe: kvinner og barn

Aktiviteter: Assistansesenter for identifiserte ofre. Ofrene identifiseres av politiet og henvises til senteret av Minister of Interior. gir ofrene trygt husvære, psykososial støtte, medisinsk hjelp, hjelp til retur (blant annet reisedokumenter, praktiske reisehjelp, verdig retur) Kampanjer/møter/informasjon til politiet, bygger på frivillig aksept fra ofrene om å motta hjelp.

Annet: antall henviste har gått kraftig ned, skyldes trolig mangelfull avdekking av ofre hos politiet. Referer til Palermoprotokollen, Makedonia ratifiserte i 2004

Samarbeider med ministerier, NGOer, koordinering mellom partnere, regionalt samarbeid. Makedonia har nasjonal handlingsplan mot menneskehandel og en nasjonal komité mot menneskehandel.

Kroatia – Preventive Counter-Trafficking Capacity Building for Croatian Diplomatic and Consular Personell (2060277) IOM 2006 NOK 1 350 000

Overordnet mål: Forebygging gjennom kapasitetsbygging og bevisstgjøring. Fremme en multidisiplinær tilnærming og intern-institusjonelle nettverk på nasjonalt og transnasjonalt nivå for å bekjempe menneskehandel.

Delmål: bidra til Kroatiske myndigheters bekjempelse av menneskehandel ved å gjøre kroatiske diplomater mer bevisste og oppmerksomme på menneskehandel gjennom praktisk opplæring. Mer effektive assistanse for å beskytte potensielle ofre for menneskehandel i opprinnelses land.

Målgruppe: Kroatisk UD, Europeisk Integrasjon, konsulær personell, NGOer, ofre og potensielle ofre, journalister.

Aktiviteter: opplæring av lærere, utvikle pensum, lage informasjonsmaterieell, oppdatere informasjon på nasjonale og internasjonale reguleringer, IOM gjør talsmannsarbeid for å inkluderer bekjempelse av menneskehandel som en permanent del av opplæringen av diplomater, gi informasjon om konsekvenser av å ta seg inn i Kroatia illegalt,

Utvikle strategi, få på plass avtale med Croatian Law Centre, lage brosjyrer. Utlendinger som søker visum informeres om faren for utnytting.

Annet: samarbeider med UD, Government of Human Rights, Government of Gender Equality, Croatian Law Centre. Prosjektet retter seg mot menneskehandel generelt; jobb, tiggning, prostitusjon, giftemål. Prosjektet er i samsvar med kroatias nasjonale program for bekjempelse av menneskehandel 2005-2008 og Kroatiske myndigheters ansvar for å bekjempe menneskehandel. Referer til Palermo-protokollen, Europarådet, EU, UNHCR, CEDAW og OSSE

Albania "Not for Sale" – fighting Child trafficking Project (2030173, 2040383)

UNICEF 2003-2007 Totalt NOK: 13 700 000

Overordnet mål: beskyttelse av barn i Albania

Delmål: kapasitetsbygging av myndighetsorganisasjoner involvert i bekjempelse av menneskehandel med barn. Knytte bånd mellom myndigheter og sivilt samfunn, gjennomføring av bilaterale avtaler som styrker barns interesser. Styrke operasjonelle ledd av eksisterende arbeid mot menneskehandel i regi av myndigheter, INGOer, sivilt samfunn, øke bevisstheten om handel med barn, kapasitetsbygging av offentlige tjenestemenn, støtte organisasjoner, bevisstgjøring av sårbaregrupper

Aktiviteter: Samarbeid med lokale NGOer, beskyttelse og reintegrering gjennom utadrettet virksomhet, støtte bilateral koordinering, lokalsamfunnsbasert beskyttelse.

Jobber med forebygging, beskyttelse, frivillig retur, reintegrering, gi juridisk og psykososial støtte til barn, juridisk rådgivning, fødselsregistrering, styrke lokale strukturer og tjenester mot vold, identifisere risikofamilier

Bosnia Herzegovina Development Sustainable Response to Violence against Women and Children in BiH. (2040301, 2050205, 2060176, 2070045) UNICEF 2002-2007 Totalt NOK 24 650 000

Overordnet mål: styrke myndigheter og lokale NGOer i å utvikle policy-dokumenter og koordinering av arbeidet mot vold mot barn

Delmål: Øke bevisstheten på vold i hjemmet blant myndigheter og NGOer, øke NGOers kapasitet på tjenestelevering til ofre for vold, øke bevisstheten på vold mot kvinner og barn og menneskehandel generelt i befolkningen og spesielt kvinner og barn, økt forståelse hos myndighetene for hull og mangler i det lokale hjelpeapparatet for beskyttelse av barn, styrke og støtte det lokale hjelpeapparatet for beskyttelse av barn.

Målgruppe: myndigheter, NGOer, barn/befolkningen

Aktiviteter: Støttet implementeringen av den nasjonale handlingsplanen for bekjempelse av menneskehandel. Øke relevansen for strategier ved gjennomgang av handlingsplaner, støtte myndighetenes samarbeid mellom stater og fremme NGOers deltakelse, multi-disiplinær opplæring av deltakelser fra lokale myndigheter, økt bevisstgjøring og kunnskap, bærekraftig

NGO-tjenestelevering, samarbeid med kvinneorganisasjoner, krisesenter, rehabilitering, psykososial støtte, utadrettet virksomhet, helse/medisinsk oppfølging, individuell rådgivning, forbedret helsetilbud, støtte forskning på vold og misbruk av barn (knyttet til FNs studie på Vold mot barn)

Bosnia Herzegovina- Child trafficking prevention, Redd Barna – 2003-2007 Totalt NOK 2 459 967 (2040266, 2050073, 2060029)

Overordnet mål: økt beskyttelse av barn, redusere handel med barn

Delmål: redusere sårbarheten for utnyttelse og menneskehandel av barn

Gjøre barn bevisste på egne rettigheter, gjøre barn til aktive deltakere i samfunnet, partnerne har tatt i bruk barnevennlige metoder

Målgruppe: barn 12-18 år, barn i risiko-områder, lærere, ansatte i myndighetene, NGOer, indirekte foreldre, søsken, offentlige institusjoner, ombud, politi, sosiale velferdsorganer.

Aktiviteter: Samarbeid med lokale NGOer, kapasitetsbygging på barns rettigheter, barns deltakelse, prosjektutvikling og implementering, workshops på tema bekjempelse av handel med barn med barns som deltakere, informasjonsmateriell, økt kunnskap om menneskehandel og metoder for forebygging

Annet: partnere er lokale NGOer, rettighetsorganisasjoner, refererer til barnekonvensjonen

Regionalt program – Child Trafficking Response Programme in South East Europe (Albania, BiH, Kosovo, Montenegro, Serbia, Romania, Bulgaria.) (2040122, 2060330, 2070176) Redd Barna 2005-2007 Totalt NOK 9 000 000

Overordnet mål: Økt beskyttelse av barn og fremme rettighetene til barn utsatt for menneskehandel og barn i høy risiko for menneskehandel

Delmål: Forebygging handel med barn, redusere varighet og alvorlighetsgrad av overgrep ved å styrke identifiseringsmekanismer, beskytte ofre for menneskehandel

Økt forståelse blant Redd Barnas sine partnere om handel med barn

Målgrupper: NGOer, barn/unge særlig sårbare barn som foreldreløse/gatebarn, myndigheter, rom-befolkningen/etniske minoriteter,

Aktiviteter: styrke beskyttelses mekanismer for barn, styrke samfunnsbasert mekanismer for å redusere barns oppførsel som kan føre til forhøyet risiko for menneskehandel, opplæring av barn og unge til å bli effektive agenter mot menneskehandel, identifisere ofre, tilby trygge bosteder, omsorg, trygg/verdige retur, kunnskap om eksisterende mekanismer for identifisering, ofre for handel skal få lettere tilgang til informasjon og bedre primær tjenester, psykososial støtte, påvise hull i juridisk rammeverk ang beskyttelse, forskning på identifisering av barn i risiko,

opplæring/kapasitetbygging av nøkkelpersonell (tjenestelevering), krisetelefon, krisesenter, rådgivning/veiledning, psykososial støtte, medisinsk og juridisk hjelp

Utadrettet virksomhet mot gatebarn

Annet: Referer til nasjonale strategier, utredningsprosjekt 2007 "Children speak out": Evaluert i 2008

Serbia Counter-Trafficking Community Mobilisation Project (2060216, 2070259) Care Norge 2006-2007 Totalt NOK 2 747 969

Overordnet mål: redusere menneskehandel i Serbia

Delmål: styrke kapasiteten til lokale NGOer slik at de kan mer effektivt bekjempe menneskehandel i samarbeid med myndigheter og andre sivilt samfunn organisasjoner

Målgruppe: ASTRA, ansatte på Anti Trafficking Center Roma Information Centre, kvinneorganisasjoner, menneskerettighetsgrupper, lokale myndigheter og ministerier, befolkningen generelt, ungdom som særlig målgruppe

Aktiviteter knyttet til kapasitetsbygging av partnere: konferanser, seminarer, workshops, administrative tilskudd, opplæring i strategisk planlegging, ledelse/styring, forhandlingskompetanse, PR, markedsføring

Aktiviteter knyttet direkte menneskehandel: kartlegge ungdoms kunnskap og bevissthet om menneskehandel, opprettelsen av et dagsenter for ofre med tilbud om juridisk hjelp, psykisk støtte, medisinsk hjelp, rådgivning, selvhjelps grupper, psykodrama, selv-forsvar. Workshops for innbyggerne i ulike byer/geografiske områder på tema som vold mot kvinner, fordommer, diskriminering, menneskerettigheter, opplæring av ressurspersoner, utvikling av standard opplæringskonsept.

Evaluert i 2007

Seksjon for global sikkerhetsspørsmål og SUS-landene, UD

Armenia: Anti Trafficking Program Capacity Building Support and Victim Assistance (3050193) UNDP, 2005-2007 – NOK 7 671 200

Overordnet mål: Kapasitetsbygging, bevisstgjøring, assistanse til ofre.

Delmål: øke respekt og bevisstheten om menneskerettigheter gjennom harmonisering av lovgivning og policyrammeverk på menneskehandel, etablere tjenestetilbud til ofre, styrke myndigheter og NGOer til å kunne bekjempe menneskehandel, bistå myndighetene i å bedre beskyttet borgernes rettigheter, gjøre armenere bedre i stand til å kreve sine rettigheter

Målgruppe: myndigheter, NGOer, ofre for menneskehandel

Aktiviteter mot myndighetene: Vurdering av lovimplementering på menneskehandel policy-anbefalinger på medisinsk assistanse til ofre, policyanbefalinger på reintegrering og retur, opplæring av medisinsk personell, opplæring av grensevakter, bevisstgjøring av myndigheter, opplæring i MR-konvensjoner og identifisering av ofre

Aktiviteter for å skape et miljø for rettigheter: Fremme samarbeid mellom ulike ministerier, kommisjonen for arbeid mot menneskehandel, sivilt samfunn og det internasjonale samfunnet, støtte forslaget til lovgivning på menneskehandel, støtte nettverk av lokale og regionale NGOer, media nettverk, støtte nettsider, artist-kampanjer

Aktiviteter mot befolkningen: Psykologisk rådgivning, juridisk rådgivning, krisetelefon, krisesenter, utdeling av informasjon på grenseoverganger, styrke bevisstheten blant NGOer, ungdom, sårbare grupper, foreldreløse

Annet: samarbeider med IOM, UMCOR, UNDP, referer til CEDAW (kvinnekonvensjonen), barnekonvensjonen, nasjonale planer mot menneskehandel, Palermoprotokollen, foreligger landstudie på menneskehandel

Moldova: Capacity building Project How to Improve Services for Vulnerable Migrants and Fosters Links Between Moldovan Communities Abroad and their Homeland (3050212) IOM 2005/2006 NOK 1 286 100

Overordnet mål: Kompetansebygging av personer som jobber med konsulære saker i UD Moldova og på Moldovas ambassader til bedre å ta hånd om ofre for menneskehandel

Delmål: Økt kapasitet/økt bevissthet, økt effektivitet i identifisering av ofre

Målgruppe: diplomater og ansatte innen konsulære saker, potensielle ofre, diasporagrupper/moldovere i utlandet

Aktiviteter: Gi råd/veiledning til ofre, utvikle standardisert system for frivillig retur, utvikle UDs database for repatriering av ofre, fasilitere for dialog mellom diasporagrupper og Moldoviske myndigheter, inkludere diasporagrupper i utviklingen av migrasjonspolitikk

Moldova: Protecting victims of trafficking in Moldova, (3070114) IOM 2007 NOK 1 000 000

(Videreføring av Capacity building Project How to Improve Services for Vulnerable Migrants and Fosters Links Between Moldovan Communities Abroad and their Homeland)

Formål: øke standard og kapasitet blant lokale partnere, nært samarbeid med National Committee to Combat Trafficking in Human Beings

Delmål: Styrke MSPFC, gjøre MSPFC bedre til å koordinere,

Målgruppe: ofre for menneskehandel, myndighetene

Aktiviteter: yte ulike former for assistanse, tjenestelevering gjennom partnere, styrke øvrige offentlige myndigheter og ministerier, juridisk assistanse til ofre, yrkesopplæring, utdanning, jobbmuligheter, reintegrering – bedre bruk av medisinsk og sosial hjelp

Annet: Samarbeid med Ministry of Social Protection Family and Child som har hovedansvaret for Moldovas arbeid mot menneskehandel. Moldova har lovgivning og handlingsplan mot menneskehandel. Partnere er UD, helsedepartementet, innenriksdepartementet, finansdepartementet. Tilrettelegger for vitner i Norge

Tjadikistan: Stemming Illegal Migration Flows from Tajikistan and Enhancing the communities Migration Management System (3060130) IOM 2006/2007 NOK 2 768 287

Mål: øke bevisstheten/kunnskapen om arbeidsmigrasjon, risiko ved ulovlig migrasjon

Målgruppe: potensielle arbeidsmigranter

Aktiviteter: drift av senter for arbeidsmigrasjon, rådgivning til potensielle arbeidsmigranter
Bruker 100 ressursentere (UNDP nettverk) for å nå ut med informasjon på landbygda, opprette to nye infosentere utdeling av brosjyrer, bruk av media, juridisk rådgivning, etablere arbeidsgruppe under den statlige kommisjonen for arbeidsmigrasjon med alle relevante myndigheter representert, arbeidsgruppen får ansvar for strategisk planlegging og lovreform og opplæring knyttet til "best practice", etablere dataprogram for kommunikasjon mellom ambassader og innenriksministeriet

Annet: Samarbeider med UNDP, OSSE, Ministry of Labour, State Migration Service, NGOer, Human Rights Groups

Regionalt program - Combatting trafficking in Persons in Central Asia – prevention, protection, and capacity building, fire land; Kazakstan, Kyrgistan, Uzbekistan, Turkmenistan, IOM (3060036) 2006 NOK 2 198 875

Mål: forebygge menneskehandel, beskytte yte assistanse til ofre for menneskehandel, styrke politis og justis sektoren

Aktiviteter: drift av krisesenter, bistand til barneofre, kapasitetsbygging av lokale NGOer
Bevisstgjøring, forskning, direkte bistand til ofre, Lønn til jurister, psykologer, opplæring av offentlig ansatte

Kyrgistan: Combatting trafficking in Persons in the Kyrgys Republic (3070051) IOM 2007 NOK 1 391 195

(videreføring av regionalt prosjekt)

Mål: forebygge menneskehandel, beskytte og yte assistanse til ofre for menneskehandel og styrke politi og justissektoren til å håndtere mer effektivt.

Målgruppe: unge, spesielt kvinner

Aktiviteter: informasjon (brosjyrer), opplæring av journalister, krisetelefon

Beskyttelse: repatriere, rehabiliterer, reintegrere ofre, medisinsk, psykologisk bistand, sosial, juridisk bistand, mottak på flyplasser

Straffeløpfølge: kapasitetsbygging av myndigheter, NGOer, National Councils on Counter trafficking, opplæring av politi, rettsvesen

Beskyttelse: 300 ofre mottatt bistand, oppdatert databasen
Parener: 28 ngoer, 9 myndighetsorganer

Seksjon for menneskerettigheter og demokrati, UD

Tyrkia - Combating Trafficking: Turkey, Local and Direct Assistance IOM, (1061133): 2006-2007 – Totalt NOK 5 725 000

Overordnet mål: Bidra til den tyrkiske regjeringens kamp mot menneskehandel. Tyrkia er transit og mottakerland for menneskehandel.

Delmål: utvikle en lokalbasert strategi for bekjempelse av menneskehandel, øke antall identifiserte ofre og øke forebyggende tiltak,

Målgruppe: ofre og potensielle ofre, den tyrkiske befolkningen generelt

Aktiviteter: opplæring av grensepersonell, jobbe med ofre for å få dem til å vitne. Utdeling av informasjonsmateriell på grensene om faren for menneskehandel, utføre en studie av regionale trender på ulovlig migrasjon og nettverk og mønster for menneskehandel, utvikle lokale strategier mot menneskehandel i et utvalg pilotkommuner, bevisstgjøringskampanjer for å etablere bredere forståelse for menneskehandels innvirkning på lokal samfunn og familier, (bruk av media, plakater, brosjyrer), økt beskyttelse for ofre gjennom oppretting av 24 timers krisetelefon for å få assistanse og forflytting til krisesenter, økt monitorering av trender på menneskehandel gjennom datainnsamling og analyse av regionale menneskehandel reiseruter, støtte til pågående strategier for økonomisk utvikling gjennom lokalt partnerskap og synergi med internasjonale givere og organisasjoner

Annet: Samarbeid med tyrkiske myndigheter, lokale NGOer, grensepolitiet
Tidligere støttet av Sida

Norge - Voluntary Return and Reintegration Assistance to Victims of Trafficking in Norway, (1071023), IOM-Norge, 2007- NOK 871 400

Overordnet mål: Etablere en mekanisme for frivillig retur og reintegrering til hjemlandet for ofre for menneskehandel i Norge

Delmål: Assistere ofre for menneskehandel til en verdig retur, og tilby tjenester som skal underbygge en varig og trygg reintegreringsprosess og bidra til å redusere sjansene for å bli utsatt for menneskehandel på ny.

Målgruppe: alle ofre for menneskehandel i Norge

Aktiviteter i Norge: Informasjonsmøter med individer eller grupper som gjennom sitt arbeid kommer i kontakt med ofre for menneskehandel, veiledning og informasjon til målgruppen ang retur og reintegrering, samarbeid med PRO-senteret, Nadheim etc., Samarbeid med relevante myndigheter for identifisering av ofre og godkjenning for deltakelse i programmet, foreta sikkerhetsvurdering i hjemlandet før avreise (i samarbeid med IOM i hjemlandet), bistand til å fremskaffe gyldige reisedokumenter, transport innen Norge og til hjemlandet og til endelig reisemål i hjemlandet, bistand på flyplassen ved avreise og i transitt.

Aktiviteter i hjemlandet: Juridisk rådgivning/advokathjelp til vitner mot menneskehandel, Bistå med utstedelse av nye ID-dokumenter, midlertidig husvære, medisinsk og psykologisk hjelp, annen behandling, yrkesopplæring, arbeidsveiledning

Norad:

Laos - Prevention of trafficking of Women and Children in Svannahket. (GLO 0603)

Kirkens Nødhjelp, 2005-2008 NOK 1 701 000

Overordnet mål: forebygge menneskehandel fra Laos til Thailand

Mål: redusere antall ulovlig migranter fra Laos til Thailand.

Målgruppe: ungdom i Svannahket regionen i Laos.

Aktiviteter: informasjonskampanjer og bevisstgjøringskampanje om faren ved ulovlig arbeidsmigrasjon, inntektsgenererende aktiviteter

Samarbeider med lokale NGOer, i tråd med myndighetenes egne handlingsplaner mot menneskehandel. Evaluert av lokale konsulenter i 2005

Ambassaden i Indonesia

Regionalt program - Combating Forced Labour and Trafficking of Indonesian Migrant Workers ILO (RAS-2743); 2002, 2006-2008 Totalt NOK: 8 700 000

Overordnet mål: Bekjempe tvangsarbeid og menneskehandel av indonesiske migrantarbeidere.

Delmål: Redusere sårbarheten til migrantarbeidere for å bli utsatt for menneskehandel og tvangsarbeid, tilby beskyttelse, reintegrering og alternative inntektskilder, bygge kapasitet hos myndigheter og andre involverte til selv å effektiv bekjempe menneskehandel

Målgruppe: indonesiske migranter i Indonesia, Malaysia, Singapor og Hong Kong, i hovedsak kvinner som jobber som hushjelper (domestic workers)

Partere: myndigheter og NGOer i Indonesia, Malaysia, Singapore og Hong Kong.

Aktiviteter: Fremme/bedre policy og lovgivning – identifisere hull i dagens lovgivning og handlingsplaner, styrkelovgivningen innen arbeidsrett, immigrasjon, rekruttering, lisensiering, opplæringsrettigheter for arbeidere, rettsikkerhet for arbeidsmigranter, bevisstgjøringskampanjer, talsmannsarbeid på nasjonalt og lokalt nivå mot hovedmålgruppen og befolkningen generelt, tilby beskyttelse, reintegrering og alternative inntektskilder ved å gi faglig assistanse og kapasitetsbygging av nasjonale og lokale myndigheter,, rekrutteringsfirmaer, arbeidstaker organisasjoner, migrantarbeider organisasjoner, NGO-nettverk, styrke kapasiteten til indonesiske myndigheter, arbeidstakerorganisasjoner, rekrutteringsfirma og sivilt samfunn til selv å effektiv bekjempe menneskehandel gjennom lovgivning, regionalt samarbeid, forskning, datainnsamling, overordnet mandat er beskyttelse av rettighetene til migrantarbeidere.

Evaluert i 2007

Ambassaden i Thailand

Regionalt program- Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking, Sub Regional Plan of Action, UNAIP (støttet av MR/DEM i 2004 kr 365 000) (RAS 2723) 2005-2010 NOK 18 200 000

Overordnet mål: Etablere et regionalt samarbeid på området menneskehandel gjennom Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking (COMMIT)

Målgruppe: myndighetene i seks asiatiske land

Delmål: Fremme og styrke systemer og praktiske arbeidsmåter for samarbeid mellom landene og regionalt samarbeid mot menneskehandel, etablere helhetlig regional respons, som dekker alle aspekter av problemene som menneskehandel omfatter og som ivaretar at hensyn til offeret er i senter for aktivitetene, identifisere og ta i bruk vellykkede modeller fra ett land til de andre, utvikle landenes kapasitet og deltakelse til å følge opp arbeidet mot menneskehandel på regionalt nivå,

Aktiviteter: Forbedre kompetansen til ansatte som jobber med menneskehandel for å gjøre dem bedre til å respondere på alle aspekter av menneskehandel, utvikle et effektivt, standardisert system for å identifisere ofre for menneskehandel, etterforske saker og initiere tiltale, utveksle informasjon mellom landene, forbedre kvaliteten og gjennomføringen av de nasjonale planene mot menneskehandel, utvikle et sterkt juridisk rammeverk over hele regionen, forbedre nasjonale lover og prosedyrer, etablere gjensidig aksepterte prosedyrer for effektiv og transparent repatriering, ivareta at det er en effektiv gjensidig juridisk assistanse og utleveringsmekanisme mellom Mekong landene og at denne kan benyttes i saker på menneskehandel, forbedre regionalt samarbeid for å hindre ulovlig og/eller utnyttende arbeidsmegler virksomhet, samarbeide med turistsektoren, utvide bidraget fra turistservice sektoren for kampen mot menneskehandel og relaterte problemer.
Evaluert i 2006.

Ambassaden i Bangladesh

Bangladesh - Prevention and Protection of Victims of Human Trafficking in Bangladesh (BGD 3100)

IOM (2007-2009), totalt beløp NOK 10 000 000.

Overordnet mål: bekjempe menneskehandel

Delmål: redusere sårbarhet til potensielle ofre, reintegrering av ofre, implementering av lovgivning/straffeforfølgelse av menneskehandlere.

Målgruppe: kvinner og barn generelt, sårbare kvinner og barn/potensielle ofre

Aktiviteter: Opplæring, bevisstgjøring, workshops, skriftelig materiell, gateteater, kursing av lærere, folkemøter på markeds plasser, kartlegge tilbud av sosiale tjenester til ofre, gi yrkesopplæring/markedsføring, mikrokreditt, opplæring av politi og rettsvesen

Annet: samarbeid med 9 ulike ministerier og 11 NGOer, hovedpartner er Ministry of Women and Children Affairs.

Ambassaden i Sør-Afrika

Regionalt program - Southern African Counter-Trafficking Assistance Programme (SANCTAP) (REG-2009) IOM 2003-2008, totalt beløp NOK 35 000 000.

Overordnet mål: Forbygge menneskehandel

Delmål: etablere regionalt samarbeid mot menneskehandel, bidra til økt bevissthet om menneskehandel, kapasitetsbygging av partnere, rehabilitering av ofre/vitneassistanse.

Programmert omfatter syv land i sørlige Afrika

Målgruppe: ofre, potensielle ofre, myndigheter, NGOer

Aktiviteter: fire hovedområder; forskning/datainnsamling, informasjonsspredning, kapasitetsbygging av partnere, beskyttelse av ofre, krisesenter, medisinsk og psykologisk behandling, vitne assistanse, reintegrering,

Evaluert i 2006

Ambassaden i Kenya

Kenya - Counter-trafficking in Kenya, Capacity Building, Awareness Raising, Assistance to Victims. (KEN 2017) IOM, 2005-2010 totalt beløp NOK 7 181 600

Overordnet mål: Bekjempe menneskehandel gjennom å gi assistanse til kenyanske myndigheter og andre relevante partnere innen menneskehandel

Delmål: øke bevisstheten om menneskehandel gjennom bevisstgjøringskampanjer

Opprette krisesenter og tilbud til ofre for menneskehandel, lobbe for ratifisering av Palermo-protokollen og innføring av nasjonal lovgivning.

Målgruppe: kenyanske myndigheter, andre relevante partnere, potensielle ofre og ofre for menneskehandel.

Aktiviteter: opprettelse av krisesenter, juridisk assistanse, medisinsk behandling, gjenforening med familien, yrkesopplæring, bevisstgjøringskampanjer via media, folkemøter, oppsøkende virksomhet, lobbyvirksomhet overfor myndighetene om innføring av nasjonal lovgivning mot menneskehandel, systematisk datainnsamling og identifisering av ofre/opprettelse av database.

Vedlegg 2. Oppsummering av eksterne evalueringer/gjennomganger

Oversikt:

- **Prevention of Trafficking of Women and Children in Savannakhet, Kirkens Nødhjelp, Ekstern evalueringer fra august 2005.**
- **Combation Forced Labour and Trafficking of Indonesian Migrant Workers, ILO, midveis evaluering, desember 2007.**
- **Counter-Trafficking Community Mobilization Project in Croatia, Care International/Care Norge, ekstern evaluering august 2007**
- **Coordinated Mekong Ministerial Initiative Against Trafficking, Sub Regional Plan of Action, United Nations Inter Agency Project (UNIAP) on Human Trafficking in Greater Mekong Sub-Region, ekstern evaluering januar 2006**
- **Montenegro Anti-Trafficking Community Mobilization Project, Care International/Care Norge, ekstern evaluering juli 2007**
- **Serbia Counter Trafficking, Community Mobilization Project, Care International/Care Norge, ekstern evaluering mai 2007**
- **Southern African Counter-Trafficking Assistance Programme (SACTAP), IOM, ekstern gjennomgang, februar 2006.**
- **Child Trafficking Response Programme in South East Europe, Redd Barna, ekstern evaluering mai 2008**

Laos - Prevention of trafficking of women and children in Svannahket (GLO-0603) Kirkens Nødhjelp, 2005-2008 NOK 1 701 000

Overordnet mål: forebygge menneskehandel fra Laos til Thailand

Mål: redusere antall ulovlig migranter fra Laos til Thailand.

Målgruppe: ungdom i Svannahket regionen i Laos.

Aktiviteter: informasjonskampanjer og bevisstgjøringskampanje om faren ved ulovlig arbeidsmigrasjon, inntektsgenererende aktiviteter

Samarbeider med lokale NGOer, i tråd med myndighetenes egne handlingsplaner mot menneskehandel

Evaluert i 2005, av Mr Sompop Jantaraka, Ms Pornthip Ratanakeree, uavhengige konsulenter

Formål med evalueringer:

Å vurdere prosjektets måloppnåelse og hensiktmessighet i forhold til planlagte målsetninger. Evalueringen la vekt på organisasjon, kapasitetsbygging, bærekraft og ledelse.

Resultater:

- prosjektet passer godt inn i laotiske myndigheters egne planer mot menneskehandel
- lokal partner har riktig struktur til å nå målgruppen (unge mennesker), men kan lite om menneskehandel
- prosjektets strategiske tilnærming er vellykket
- bevisstgjøringskampanjen er vellykket, flere kjenner til farene ved ulovlig migrasjon til Thailand, færre reiser og av de som reiser har flere skaffet seg visum (turist visum) før de drar.
- ”After school” aktivitetene er vellykket, flere møter til undervisning når undervisningen etterfølges av sosialt samvær og kulturaktiviteter
- De inntektsgenererende tiltakene har gitt målgruppen høyere inntekt i hjemlandet. Rapporten stiller spørsmålsteget ved om inntektene er tilstrekkelig økt til at migrasjon er mindre fristende. Inntektsgenererende tiltak bygger på tradisjonelle og eksisterende håndverkstradisjoner.
- Prosjektet har ikke nådd ungdom i særlig risikosituasjoner
- Ungdom har vært lite deltakende og medvirkende i prosjektet
- Svak bærekraft, Kirkens Nødhjelp er ofte den drivende kraften i prosjektet

Anbefalinger:

- Prosjektet bør videreføres inkl samarbeidet med lokal partner
- Videreutvikle prosjektet ihht til laotisk kontekst
- Styrke lokal partner på temaet menneskehandel
- Etablere en direkte link til Ministry of Social Welfare and Labour
- Bygge nettverk med andre NGOer og INGOer som jobber innen menneskehandel
- Fremskaffe mer informasjon om unges livssituasjon og utfordringer (studier, databaser), mer kunnskap om hvordan jobbe med unge
- Involvere målgruppen mer i planlegging og gjennomføring av prosjektet, dette vil også styrke bærekraften

Regionalt program - Combating Forced Labour and Trafficking of Indonesian Migrant Workers ILO (RAS-2743); 2002, 2006-2008 Totalt NOK: 8 700 000

Overordnet mål: Bekjempe tvangsarbeid og menneskehandel av indonesiske migrantarbeidere.

Delmål: Redusere sårbarheten til migrantarbeidere for å bli utsatt for menneskehandel og tvangsarbeid, tilby beskyttelse, reintegrering og alternative inntektskilder, bygge kapasitet hos myndigheter og andre involverte til selv å effektivt bekjempe menneskehandel

Målgruppe: indonesiske migranter i Indonesia, Malaysia, Singapor og Hong Kong, i hovedsak kvinner som jobber som hushjelper (domestic workers)

Partere: myndigheter og NGOer i Indonesia, Malaysia, Singapore og Hong Kong.

Aktiviteter: Fremme/bedre policy og lovgivning – identifisere hull i dagens lovgivning og handlingsplaner, styrkelovgivningen innen arbeidsrett, immigrasjon, rekruttering, lisensiering, opplæringsrettigheter for arbeidere, rettsikkerhet for arbeidsmigranter, bevisstgjøringskampanjer, talsmannsarbeid på nasjonalt og lokalt nivå mot hovedmålgruppen og befolkningen generelt, tilby beskyttelse, reintegrering og alternative inntektskilder ved å gi faglig assistanse og kapasitetsbygging av nasjonale og lokale myndigheter, rekrutteringsfirmaer, arbeidstaker organisasjoner, migrantarbeider organisasjoner, NGO-nettverk, styrke kapasiteten til indonesiske myndigheter, arbeidstakerorganisasjoner, rekrutteringsfirma og sivilt samfunn til selv å effektivt bekjempe menneskehandel gjennom lovgivning, regionalt samarbeid, forskning, datainnsamling, overordnet mandat er beskyttelse av rettighetene til migrantarbeidere.

Midtveisgjennomgang av to-årig avtale desember 2007. Av Donna Leigh Holden, uavhengig konsulent :

Formål med midtveisgjennomgangen:

Identifisere læring fra første år og vurdere hvorvidt prosjektets mål og målsetninger fortsatt er relevante. Gjennomgangen skal se på status i prosjektet, vurdere hvorvidt prosjektet er i rute, vurdere effektivitet, bærekraft anbefalinger for videre arbeid.

Resultater:

- Prosjektet er meget godt tilpasset kontekst og myndighetene i Indonesias sitt behov for støtte i forhold til å styrke regelverket rundt arbeidsmigrasjon og det nasjonale arbeidsmigrasjons programmet. Prosjektet er meget relevant.
- Prosjektet har levert effektiv på alle nøkkelområder og har god fremdrift i forhold til planlagte mål.
- Kompetent team er ansatt, relevante og ansvarlige administrasjonssystemer er etablert.
- Prosjektet bidrar til å styrke policyarbeid og styresett. Faglig rådgivning er av høy kvalitet og relevante for de involverte.
- Prosjektet har lyktes i å støtte indonesiske myndigheter til å mobilisere interne ressurser, utvikle strategier og aktiviteter innen sitt vanlige ansvarsområde.
- Prosjektet har respondert på henvendelser fra det sivile samfunn på å iverksette alternative tiltak innen livsgrunnlag programmer for migrantarbeidersamfunn for å gi flere valgmuligheter og bekjempe migrasjon forårsaket av fattigdom og tvangs migrasjon.

- Prosjektet har fremmet felles planlegging og handlinger mellom myndighetene og NGOer og styrket kapasiteten til begge parter i forhold til å levere mer effektivt og å beskytte migrantarbeidere.

Anbefalinger:

- Ingen vesentlige endringer er nødvendig
- Kortsiktig finansiering er utilstrekkelig. Det er behov for mer langsiktig og forutsigbar støtte for å lykkes.
- Prosjektet bør dreies mer i retning av fokus på tjenestelevering til migrantarbeidere på lokal nivå tilpasset endringer i regelverket.
- Behov for å styrke økonomiske og inntektsgenererende tiltak på lokalt nivå
- Bedre utnytte migrantarbeideres remittance til felles tiltak for migrantmiljøer i hjemlandet
- Prosjektet bør inkludere kapasitetsbygging av rekrutteringsbyråer og lokale tjenesteytere
- Vurdere hvordan resultatene kan maksimeres gjennom systematisk erfaringsutveksling fra arbeidet så langt og i det videre implementeringsarbeidet

Kroatia - Counter-trafficking Community Mobilization Project, (2040012, 2050349, 2060373, 2070254) Care Norge, 2005-2007 totalt NOK 3 742 768.

Overordnet mål: forebygge menneskehandel blant unge og kvinner ved å styrke nasjonale NGOer

Delmål: styrke PETRA nettverket

Målgruppe: organisasjoner som jobber for kvinner utsatt for prostitusjon/menneskehandel

Aktiviteter: kapasitetsbygging av lokale NGOer medlemmer av PETRA gjennom opplæring i menneskerettigheter og likestilling, bevisstgjøring om menneskehandel, konferanser, lobby/talsmannsarbeid, mediakampanjer

Annet: Samarbeid med myndighetene og Governmental Office of Human Rights Refererer til relevante menneskerettighetskonvensjoner, FNs sikkerhetsresolusjon 1325, Palermoprotokollen, nasjonale instanser som National Committee for the Suppression of Trafficking in persons, National plan includes legislative framework, assistance to protect victims, forebygge, utdanning, internasjonalt samarbeid. Eksternt evaluert i 2007. Besøkt av UD i 2005.

Evaluert i 2007 Utført av Aida Bagic, uavhengig konsulent

Formål med evalueringen

Gi en vurdering og innsikt i prosjektets måloppnåelse og utfordringer i forhold til implementering, identifisere erfaringer og læring samt gi anbefalinger for begge prosjektpartnere; PETRA og Care International.

Resultater

- Prosjektet har nådd sitt hovedmål om å styrke PETRA nettverket som en sterk, relevant og foretrukket partner på menneskehandel spørsmål i Kroatia

- PETRA har i prosjektperioden; økt sin synlighet, økt kjennskap til PETRA fra andre menneskehandelaktører, økt sin ekspertise blant PETRAs medlemsorganisasjoner, økt nettverkets stabilitet og bærekraft.
- PETRA har oppnådd økt mediedekning og etablert seg som en relevant partner for media å henvende seg til
- Krisetelefonen har firedoblet antall henvendelser
- PETRAs medlemsorganisasjoner er utnevnt til representanter i The National Committee for Suppression of Trafficking in Persons. PETRA-nettverket har beviselig bidratt til innføringen av paragraf 4, art 175 i straffeloven som innebærer straffeforfølgelse av personer som benytter seg av tjenester utført av personer utsatt for menneskehandel
- Produksjon av viktig informasjonsmateriale
- PETRA nettverket betyr en styrket felles innsats mellom medlemsorganisasjonene fremfor intern konkurranse om oppmerksomhet og midler
- PETRAs tydelige fokus på menneskehandel gjør dem til en synlig og relevant partner i felt

Anbefalinger

- CARE bør forsette støtten til PETRA og fortsette å gi kjernestøtte fremfor prosjektstøtte
- CARE bør fortsette å gi støtten i tråd med PETRAs egne prioriteringer og fremdrift
- NGOenes anti-menneskehandelstiltak bør integreres i en større kontekst, spesielt i forhold til en bredere kontekst knyttet til vold mot kvinner mer generelt
- Ungdom bør inkluderes mer i aktivitetene, som ressurspersoner og ansvarlige for opplæring av andre i lokal samfunnet
- Alle aktiviteter bør inkludere samarbeid med myndighetene og statlige instanser som jobber mot menneskehandel
- PETRA bør vurdere å registrere seg om egen organisasjon for å legge til rette for mer formelt samarbeid med andre i fremtiden
- PETRAs medlemsorganisasjoner bør fortsatt investere deler av sine budsjetter i styrking og utvikling av nettverket.
- PETRA bør formalisere skriftlig sine standarder for prestasjoner, dette vil utgjøre et monitoreringsverktøy for prestasjoner og definere standard overfor partnere og målgruppe.

Regionalt program - Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking, Sub Regional Plan of Action, UNAIP (støttet av MR/DEM i 2004 kr 365 000) (RAS 2723) 2005-2010 NOK 18 200 000

Overordnet mål: Etablere et regionalt samarbeid på området menneskehandel gjennom Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking (COMMIT)

Målgruppe: myndighetene i seks asiatiske land

Delmål: Fremme og styrke systemer og praktiske arbeidsmåter for samarbeid mellom landene og regionalt samarbeid mot menneskehandel, etablere helhetlig regional respons, som dekker alle aspekter av problemene som menneskehandel omfatter og som ivaretar at hensyn til offeret er i senter for aktivitetene, identifisere og ta i bruk vellykkede modeller fra ett land til de andre, utvikle landenes kapasitet og deltakelse til å følge opp arbeidet mot menneskehandel på regionalt nivå,

Aktiviteter: Forbedre kompetansen til ansatte som jobber med menneskehandel for å gjøre dem bedre til å respondere på alle aspekter av menneskehandel, utvikle et effektivt, standardisert system for å identifisere ofre for menneskehandel, etterforske saker og initiere tiltale, utveksle informasjon mellom landene, forbedre kvaliteten og gjennomføringen av de nasjonale planene mot menneskehandel, utvikle et sterkt juridisk rammeverk over hele regionen, forbedre nasjonale lover og prosedyrer, etablere gjensidig aksepterte prosedyrer for effektiv og transparent repatriering, ivareta at det er en effektiv gjensidig juridisk assistanse og utleveringsmekanisme mellom Mekong landene og at denne kan benyttes i saker på menneskehandel, forbedre regionalt samarbeid for å hindre ulovlig og/eller utnyttende arbeidsmegler virksomhet, samarbeide med turistsektoren, utvide bidraget fra turistservice sektoren for kampen mot menneskehandel og relaterte problemer.

Ekstern evaluering 2006 av Subur Consulting S.L.

Formål med evalueringen:

Vurdere måloppnåelse med spesiell fokus på COMMIT-prosessen, vurder tilfredshet blant samarbeidspartnere, vurder hvorvidt UNAIP utnytter sine komparative fortrinn, vurder erfaringer og overføringsverdier, evaluere prosjektstrukturen, vurder effekten av prosjektet på institusjoner og policier, avdekke eksterne og interne hindringer for implementering.

Resultater:

- Seks regjeringer i regionen har formelt signert en regional MoU for å bekjempe menneskehandel – prosessen har fått navnet COMMIT, UNAIP må tilskrives hovedæren for COMMIT
- Prosjektets vellykkethet er avhengig av tilstrekkelige ressurser og kompetente ansatte, prosjektet bør ansette folk i langsiktige ansettelsesforhold
- UNAIP er ikke knyttet til noen bestemt form for menneskehandel og har en unik posisjon i forhold til å dekke hele feltet og til å avdekke nye trender
- Lykkes i å bringe partene sammen for å utveksle, motta og dele informasjon
- Lykkes i å få frem gode eksempler
- Opplæringsaktivitetene er relevante og nyttige og får positiv tilbakemelding fra deltakerne
- Støtte til spesifikke intervensjoner har vært vellykket, eks barnetiggere

Anbefalinger:

- Prosjektet bør fortsette i en tredje fase, den påbegynte prosessen trenger å konsolideres og lokal kapasitet og ekspertise bør videreutvikles med hjelp fra UNAIP. De ulike regjeringer vil trenger mye støtte og oppfølging i forhold til å følge opp COMMIT
- UNAP bør også bistå det enkelte land i implementeringen av nasjonale handlingsplaner mot menneskehandel
- Prosjektet må formalisere sine planer og strategier (eks COMMIT var ikke eksplisitt planlagt i fase 2, men et resultat av at UNAIP har vært dyktige til å utnytte muligheter som oppstod)
- Tydeligere målformuleringer. Prosjektdokumentene er utformet uten en klar definisjon på forventet sluttprodukt (slutt situasjon), det er ingen parameter for å måle prosessen underveis og alle resultater er på output-nivå (gjennomførte aktiviteter).
- Prosjektet trenger en tydelig strategisk visjon og en klar avgrensning av hovedansvarsoppgaver og kompetanseområder.

- Det er behov for en overordnet strategi og en nasjonal strategi for hvert av de seks landene etablert av hvert prosjekt kontor. Det må sikres en regionalt sammenheng og samsvar mellom disse land strategiene
- Fase tre bør innebære en videre desentralisering av beslutningsnivå til nasjonalt nivå for alle aktiviteter på landnivå og en løpende monitorering av fremdriften.
- UNAIP bør være mer strategisk i sin informasjonsinnsamling og dele informasjon som bidrar til dynamikk og handlinger
- Det er behov for en helhetlig strategi for å bekjempe menneskehandel som inkluderer identifisering, behandling og støtte til ofre og forebyggende arbeid gjennom bruk av media, utdanning, kvinnediskriminering og arbeidstakers rettigheter
- Viktig at prosjektet fortsetter å koordinere mellom og blant ulike offentlige instanser og tjenesteytere
- UNAIP bør ha to roller, koordinator og COMMIT sekretariat, fasilitator og kontaktpunkt for menneskehandel i hvert land
- Ingen land har en organisasjon for ofre for menneskehandel
- Forskning og datainnsamling er det svakeste punktet for de involverte landene. Det er svært ujevnt og ofte avgrenset til spesifikke former for menneskehandel. UNAIP bør utvikle en felles strategi for forskning på menneskehandel

Montenegro - Anti-trafficking Community Mobilisation Project (2040204, 2060182, 2070354) Care Norge, 2004-2007 totalt NOK 2 900 000

Overordnet mål: øke bevisstheten om kvinnelig slavehandel,

Delmål: styrke lokale NGOer

Aktiviteter: seminarer, mediekampanjer rettet mot styresmakter, psykisk støtte og rettshjelp til ofre, talsmannsarbeid for menneskerettigheter, nasjonal opplæringskampanje av ansatte i rettsvesenet.

Annet: Samarbeider med nasjonal koordinator på menneskehandel,

Samarbeider regionalt med OSSE, FN, Redd Barna, lokale Roma-organisasjoner

Ingen direkte henvisninger til handlingsplanen og MR normverk

Evaluert i 2007 utført av Aleksandar Sasa Zekovic

Formål med evalueringen:

Vurdere bemyndigelse og deltakelse blant kvinnelige aktivister, vurdere i hvilken grad prosjektet bidro til implementeringen av National Strategy for Combatting Trafficking in Montenegro, vurdere i hvilken grad partnerorganisasjonene har blitt styrket gjennom prosjektet. Evalueringen omtaler hver av de seks partnerne for seg.

Resultater:

- Kapasitetsbygging av partnerne
- Utveksling av ideer og erfaringer mellom partnerne
- Økt samarbeid og partnerskap mellom NGOer og NGOer/myndigheter
- Økt bevissthet blant befolkningen om menneskehandel, inkl rom-befolkningen
- Menneskehandel har i større grad kommet på den offentlige agenda og i media
- Samarbeid med flere av ministeriene er etablert
- Lobby-aktiviteter mot ministeriene for støttet til fremtidige aktiviteter

- Styrket samarbeidet med National Coordinator
- Etablert regionalt samarbeid med andre NGOer

Anbefalinger:

- Organisasjonsstrukturer må styrkes og formaliseres. Nivå på partnerne varierer vesentlig, majoriteten av partnerne har svak organisasjonsstruktur.
- Organisasjonene responderer primært på behov i lokalsamfunnet mer enn å skape bevissthet om menneskehandel i lokalsamfunnet
- Behov for å styrke partnerne i økonomistyring, i dag er den veldig prosjektbasert
- Forbedre kommunikasjonen mellom partnerne er nødvendig, NGOene må nærme seg myndighetene på en mer konstruktiv måte
- Ikke mulig å vurdere prosjektets effekt i hht til kvalitet og langsiktig måloppnåelse

Serbia - Counter-Trafficking Community Mobilisation Project (2060216, 2070259) Care Norge 2006-2007 Totalt NOK 2 747 969

Overordnet mål: redusere menneskehandel i Serbia

Delmål: styrke kapasiteten til lokale NGOer slik at de kan mer effektivt bekjempe menneskehandel i samarbeid med myndigheter og andre sivilt samfunn organisasjoner

Målgruppe: ASTRA, ansatte på Anti Trafficking Center Roma Information Centre, kvinneorganisasjoner, menneskerettighetsgrupper, lokale myndigheter og ministerier, befolkningen generelt, ungdom som særlig målgruppe

Aktiviteter knyttet til kapasitetsbygging av partnere: konferanser, seminarer, workshops, administrative tilskudd, opplæring i strategisk planlegging, ledelse/styring, forhandlingskompetanse, PR, markedsføring

Aktiviteter knyttet direkte menneskehandel: kartlegge ungdoms kunnskap og bevissthet om menneskehandel, opprettelsen av et dagsenter for ofre med tilbud om juridisk hjelp, psykisk støtte, medisinsk hjelp, rådgivning, selvhjelps grupper, psykodrama, selv-forsvar. Workshops for innbyggerne i ulike byer/geografiske område på tema som vold mot kvinner, fordommer, diskriminering, menneskerettigheter, opplæring av ressurspersoner, utvikling av standard opplæringskonsept.

Ekstern evaluert i 2007 av Jasmina Kijevcanin og Sever Dzigurski.

Formål med evalueringen:

Analysere måloppnåelse og prosjektets effekt på ulike nivåer

Resultater:

- Partnere har spilt en viktig rolle i forhold til utarbeidelsen av en nasjonal handlingsplan mot menneskehandel.
- Godt samarbeid med myndighetene, media, det sosiale velferdssystemet, politiet, andre
- Fokus på å identifisere hull i menneskehandel arbeidet til myndighetene, klart å være fleksible og tilpassningsdyktige
- Utviklet et nettverk av partnere, vært inkluderende i utviklingen av prosjektet, bygget lokalt eierskap og således bidratt til økt bærekraft
- Motiverte og dedikerte ansatte
- Sterkt fokus på deltakende og inkluderende tilnærming for partnerne og målgruppe

- Prosjektet har bidratt til økt bevissthet om menneskehandel hos potensielle ofre i rurale områder hvor ingen tidligere har drevet tiltak mot menneskehandel

Anbefalinger:

- Økt budsjett
- Rapportere aktivitetene i forhold til fastsatte mål
- Mangel på strategisk tilnærming mot lokale institusjoner
- Bedre koordineringen; aktivitetene ble i stor grad planlagt og implementert individuelt
- Tidsmessige begrensninger gjorde at det ikke var mulig med en systematisk synlighetskampanje
- Behov for å etablere mekanismer for å inkludere alle relevante parter i planleggingen, økt deling av informasjon
- Videreføre alle prosjektaktiviteter i forhold til særlig sårbare grupper (Rom, etniske grupper, funksjonshemmede)
- Forsette å bygge kapasitet hos partnere
- Utvikle systemer for vurdering av kvalitet på opplæringsaktivitetene
- Innføre systematiske evalueringer av prosjektets effekt
- Jobber for økt synlighet på aktivitetene for å oppnå økt offentlig bevissthet om menneskehandel

Southern African Counter-Trafficking Assistance Programme (SANCTAP) (REG 2009) IOM 2003-2008, totalt beløp NOK 35 millioner

Overordnet mål: Forbygge menneskehandel

Delmål: etablere regionalt samarbeid mot menneskehandel, bidra til økt bevissthet om menneskehandel, kapasitetsbygging av partnere, rehabilitering av ofre/vitneassistanse.

Programmert omfatter syv land i sørlige Afrika

Målgruppe: ofre, potensielle ofre, myndigheter, ngoer

Aktiviteter: fire hovedområder; forskning/datainnsamling, informasjonsspredning, kapasitetsbygging av partnere, beskyttelse av ofre, krisesenter, medisinsk og psykologisk behandling, vitne assistanse, reintegrering,

Fase 1 evaluert i 2006 Alex Duncan, Tove Skarstein, Denise du Toit

Formål med evalueringer:

Uavhengig vurdering av prosjektets fase 1 med vekt på effektivitet, måloppnåelse, styring, kvalitet på aktiviteter, regionalt fokus. Videre utarbeide vurdering (appraisal) av søknad for neste fase.

Resultater:

- Oppnådd å få menneskehandel på den offentlige dagsordenen, bidratt til ratifisering av Palermo-protokollen i noen land, gitt innspill til utarbeidelsen av nasjonale lover i noen land.
- Økt omfanget og tilgangen til informasjon om menneskehandel, økt bevisstheten blant befolkningen generelt,

- Ytt bistand og hjelp til ofre og utviklet et system for bærekraft, (krisesenter, krisetelefon, rådgivning/behandling)
- Gitt opplæring av høy kvalitet til partnerorganisasjoner særlig innenfor juridisk bistand.
- Alle de ulike aktivitetene støttet opp under hverandre.
- Viktigste suksessfaktor var profesjonell stab, god styring og valgte tilnærming med fokus på partnerskap, sensitivitet overfor ofrene, samarbeid med myndighetene på ulike nivåer

Anbefalinger:

- Begrenset regional effekt av programmet så langt, behov for økt regionalt fokus for neste fase.
- Mangel på et etablert regionalt institusjonelt og organisatorisk rammeverk, behov for å innlede samarbeid med SADC. IOM har innledet samarbeid med Interpol, Migration Dialogue for Southern Africa and SARPCCO.
- Økt fokus på høyeste nivå av myndigheter og politisk ledelse for å oppnå økt eierskap og bærekraft
- Mer fokus på forskning og å etablere forskningssamarbeid, utvikle strategi for forskning
- Bedre og mer aktivt samarbeid mellom IOM og UNODC
- Informasjonsarbeidet bør ekspanderes og som følge av dette utvide nettverket med lokale NGOer
- Kapasitetsbygging – behov for en bredere tilnærming når man innleder samarbeid med partnere i land med systemiske begrensninger. I slike land vil ikke opplæring av partner i seg selv være nok. Fokus på opplæring av personer på høyere nivå er nødvendig (parlamentarikere, politikere etc)
- Behov for eksplisitt risiko-analyse

Regionalt program - Child Trafficking Response Programme in South East Europe (Albania, BiH, Kosovo, Montenegro, Serbia, Romania, Bulgaria) (2040122, 2060330, 2070176) Redd Barna 2005-2007 Totalt NOK 9 000 000.

Overordnet mål: Økt beskyttelse av barn og fremme rettigheter til barn utsatt for menneskehandel og barn i høy risiko for menneskehandel.

Delmål: Forebygge handel med barn, redusere varighet og alvorlighetsgrad av overgrep ved å styrke identifiseringsmekanismer, beskytte ofre for menneskehandel

Økt forståelse blant Redd Barnas sine partnere om handel med barn

Målgrupper: NGOer, barn/unge særlig sårbare barn som foreldreløse/gatebarn, myndigheter, rom-befolkningen/etniske minoriteter,

Aktiviteter: styrke beskyttelsesmekanismer for barn, styrke samfunnsbaserte mekanismer, redusere barns oppførsel som kan føre til forhøyet risiko for menneskehandel, opplæring av barn og unge til å bli effektive agenter mot menneskehandel, identifisere ofre, tilby trygge bosteder, omsorg, trygg/verdige retur, kunnskap om eksisterende mekanismer for identifisering, ofre for handel skal få lettere tilgang til informasjon og bedre primærtjenester, psykososial støtte, påvise hull og mangler i juridisk rammeverk ang beskyttelse, forskning på identifisering av barn i risiko,

opplæring/kapasitetbygging av nøkkelpersonell (tjenestelevering), krisetelefon, krisesenter, rådgivning/veiledning, psykososial støtte, medisinsk og juridisk hjelp
Utadrettet virksomhet mot gatebarn

Annet: Referer til nasjonale strategier, utredningsprosjekt 2007 "Children speak out!"

Ekstern evaluering mai 2008 av konsulent Heilean Rosenstock-Armie.

Evaluering av fase 2 av programmet (2005-2008), programmet støttes av SIDA, Norsk UD og Oak Foundation.

Formål: Vurdere programmet kvalitativ og kvantitativt herunder å vurdere produkter og tjenester (outputs) opp mot planlagte mål og programmets regionale dimensjon. Evalueringen gir videre anbefalinger til prioriteringer og forbedringer for fase 3.

Resultater:

- Som en del av programmet ble Studien "Children speak out!" utført i 2007
- Samfunnsbaserte nettverk for beskyttelse av barn er etablert i tre av landene, erfaringer fra nettverkene peker på problemstillinger knyttet til konfidensialitet og utveksling av informasjon om enkeltbarn
- Fase 2 gjorde en stor jobb ang kartlegging av "National Referral Mechanisms", men klarte ikke å utnytte til fulle de mulighetene som bød seg for å fremme dette mer effektivt, arbeidet kunne vært planlagt bedre i samsvar med det øvrige programmet
- Tjenestetilbudet til barn utsatt for menneskehandel har blitt mer barnevennlig og antall barn som benytter seg av tjenestene har økt.
- Lokale partnere har blitt mer fokusert på barns rettigheter og når ut til barn i større grad enn tidligere som følge av programmet
- Barns egen deltakelse har gjort programmet mer effektiv, blant annet i valg av virkemidler
- Redd Barna kunne presset mer på at statlig tjenestetilbud på reintegrering skulle drives mer med utgangspunkt i barns behov og interesser
- Reintegrering av ofre bør ha et større fokus gitt faren for å bli menneskehandlet på nytt
- Regionale fordeler av programmet er blant annet informasjonsutveksling og utviklingen av et felles regionalt policy-dokument på Preventing and Responding to Trafficking of Children in Europe.

Anbefalinger for fase 3:

- Programmet bør støttes videre for en fase 3.
- Videre studier/forskning bør bygge på et større utvalg av barn utsatt for menneskehandel
- Økt bruk av utadrettet og oppsøkende virksomhet bør vurderes for å finne barn utsatt for menneskehandel
- Det bør utvikles regler og veiledninger for de ansatte på "Do no harm". Barn må sikres konfidensialitet.
- Fase 3 bør bruke den regionale kartleggingen til å fremme etablering og gjennomføring av "National Referral Mechanisms" i alle land (rammeverk for samarbeid mellom land for beskyttelse og å fremme menneskerettighetene til personer utsatt for menneskehandel)

- Fremme og arbeide for oppnevnelsen av beskyttere for barn utsatt for menneskehandel i regionen.
- Fortsatt hovedvekt på reintegrering
- Økt fokus på samarbeid med destinasjonslandene
- En regional strategi bør utvikles for programmet og bli kjernen i det videre arbeidet
- Utvikling av indikatorer og resultatmål (log-frame) for fase 3 bør utvikles i samarbeid med ansatte i programmet og andre interessenter. Fortsatt opplæring av ansatte i monitorering og evaluering er nødvendig
- Programmet bør fremme og jobbe for at imigrasjons politikk og lovgivning fokuserer på barns rettigheter
- Barn av migrerte foreldre må sees på som en sårbargruppe for menneskehandel
- Fase 3 bør fokusere på å få mer informasjon om barn fra rom-befolkningen og deres sårbarhet for menneskehandel
- Økt fokus på tvangsekteskap og menneskehandel, herunder utarbeiding av et posisjons notat på tematikken
- Programmet bør fokusere på beskyttelse av barn relatert til menneskehandel
- Fase 3 bør vektlegge likestilling mer

Norad

Direktoratet for utviklingssamarbeid
Norwegian Agency for Development Cooperation

Postadresse:
Postboks 8034 Dep, NO-0030 OSLO
Besøksadresse:
Ruseløkkveien 26, Oslo, Norway

Tel: +47 22 24 20 30
Fax: +47 22 24 20 31

postmottak@norad.no
www.norad.no

